DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE

O P I O.

QUAM,

ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. ALBERTI SCHULTENS,

S. S. THEOL. DOCT. ET LINGUARUM ORIENTALIUM PROFESSORIS ORD. IN ILLUST. ACAD. LUGD. BAT. COLLEGII THEOLOG. ILLUSTR. AC PRÆPOT. ORDINUM HOLL. ET WEST-FRIS. REGENTIS. MSS. ORIENTALIUM LEG. WARNER. INTERPRETIS.

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu,*

& *Nobilissimæ* FACULTATIS MEDICÆ *Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis ritè, ac legitimè consequendis,

Eruditorum Examini submittit

SALOMON DE MONCHY, Gouda-Batavus.

Ad diem 23 *Junii* 1739. *Horâ, locoque solitis.*

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOHANNEM LUZAC,

MDCCXXXIX.

NOBILISSIMIS, CONSULTISSIMIS, INTEGERRIMIS

VIRIS.

D. GULIELMO DE MONCHY,
MERCATORI APUD *ROTERODAMENSES* VIGILANTISSIMO.

D. PETRO DE MONCHY, J. U. D.

FRATRIBUS SUIS GERMANIS AMANTISSIMIS, DILECTISSIMIS.

D. JOANNI DE MONCHY, J. U. D.
URBIS *HORNANAE* NUPER SCABINO AEQUISSIMO, CONSULTISSIMO, PATRUO SUO UNICO, OMNI OBSEQUIO, PIETATE, ATQUE REVERENTIA, PROSEQUENDO.

D. GULIELMO VLAARDINGERWOUD, J. U. D.
TOPARCHAE IN *NOORDSCHARWOUDE*, COLLEGIO AGGERIBUS *WOERDANIS* TUENDIS ADSCRIPTO, SAGACISSIMO, PRUDENTISSIMO.

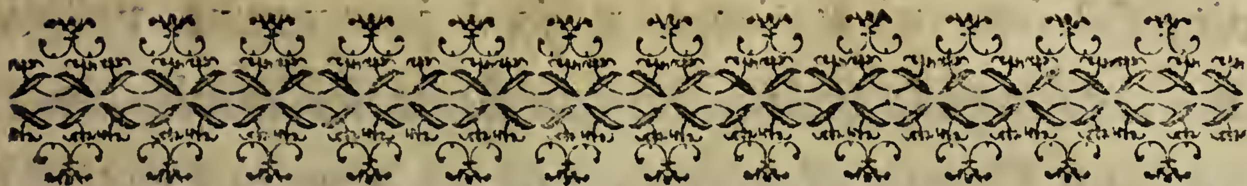
D. MARTINO VLAARDINGERWOUD, J. U. D.
TOPARCHAE IN *DIRKSLAND*, *WYK*, *VEEN*, ET *AALBURG*, FLORENTISSIMAE *ROTERODAMENSIUM* CIVITATIS SCABINO, CENTURIONI SOLERTISSIMO, DIGNISSIMO.

D. JOANNI DE BRUYN,
REIPUBLICAE *DORDRACENSIS* OCTOVIRO, PUBLICORUM REDITUUM QUAESTORI FIDELISSIMO, SPECTATISSIMO.

ILLIS PATERNI, HUIC MATERNI SANGUINIS NEXU ARCTISSIME SIBI JUNCTIS, OMNI HONORIS CULTU, DUM SPIRITUS HOS REGET ARTUS, VENERANDIS, HONORANDIS.

Specimen hoc Inaugurale in perpetuam rei memoriam sacrum facit

SALOMON DE MONCHY,
AUCTOR.



PRAEFATIO.

Cum omnis Medicinae scopus sit sedare Dolorem, Vitam, omnesque ejus functiones conservare, *Dissertationem pro Specimine Inaugurali scripturus, plurima remedia consideravi, quibus scopus iste obtineri posset, & quodnam horum efficacissimum, & ubinam loci existeret, sollicite inquisivi; sed quo me potissimum verterem, anceps, nesciusque diu haesi. Consulendo Auctores, haud paucos adverti in Mineralibus illud quaesivisse, alii quippe Antimonium, alii Vitriolum, alii Metalla ipsa ad focum, & incudem vocarunt: quid vero praestiterint ad Dolores urgentes sedandos, felices Experientiae nondum adeo manifestum fecerunt. Alii vero Regnum Vegetabile praetulerunt, quod primo Homini Cibum, & Medicamentum ministravit,*

vit, & hanc ob rationem majori jure eorum veſtigia imitanda cenſui; quin etiam ipſa Animalia, morbis correpta, aut Venenis aliorum infecta, ſalutem in Vegetabili haud raro quaerere ſolent; ſic V. G. Canis ingluviem luens ad Gramen, Bufo ab Aranea ictus ad Plantaginem confugere dicitur. Praeterea multa alia Naturae ſunt indicia, quae in Vegetantibus Medicamenta inſigniora latere oſtendunt, quorum ſi non omnium, ſaltem longe plurimorum, agmen facile ducens nobiliſſimum, ac non minus utile remedium, Opium *nuncupatum, Mortalibus innotuit; recte enim adhibitum virtute ſua Polychreſta in Republica noſtra Microcoſmica turbata pacatiora reddit, Doloris ſuave lenimen praeſtat, Vitam ſaepe ſervat, ejuſque functiones Somno, quo dolenti nil gratius eſt, reſtituit, Mortem fugat, quae modo de Vita triumphare cœperat: cujus & veneranda Antiquitas eminentes ſuper omnia alia remedia vires abſque dubio quidem agnovit; verum, ut eas indignis occultaret, infinitorum nil fere facientium ſeriem admiſcuit, uti patet in Theriaca Andromachi. Negabis forte audax hoc aſſertum: ſed res ipſa confirmabit, ſimpliciſſimam veritatem multis involucris eſſe abſconditam; nam, quaeſo,*

tolle

tolle Theriacae Opium: *quid erit? nil nisi confusum Chaos, vix nuce cassa dignum, optime quadrans cum dicto* OVIDII, *ubi loquitur de Mundi primordiis* Metamorph. *Lib.* I.

— — — Nulli sua forma manebat,
Obstabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Itaque additamenta in Theriaca pleraque ad pompam, stipationemque absque omni ratione consarcinata esse videntur; imo nullus retrectabit, quod per pauciora fieri possit, nunquam fieri per plura debere. *Recte inquit* ARNOLDUS VILLANOVANUS, qui potest curare aqua pura, non eget turbida.

Praedictorum omnium igitur consideratio ansam dedit, ut penitius in Medicamentum hocce Heroïcum inquirerem, quid sit, unde veniat, quomodo agat, & in quibus morbis salutare. Arduum, fateor, suscepi negotium, utinam par ipsi foret conamen! Magnificum vero dicendi genus B. L. non desiderabis, nec etiam nova moliemur, nec veri specie illustria supprimemus, neque si for-

forsan contrariam foveamus sententiam, acriter censuram feremus, quod temerario, & juvenili judicio, illotis manibus Sacra Artis profananti, proprium esse solet: non autem gloriam, sed quod bono publico utile, Arti gloriosum, Ægris tutum, jucundumque sit, omnes cordati Medici indefesso venantur studio.

Auctoritas, atque observationes Scriptorum, ac Clarissimorum meorum Praeceptorum, & Experimenta pauca a me instituta dicendi normam dabunt. Si tamen ratiociniis, quae res ipsa exigit, a veritatis tramite deflexero, vel quid praetervisum, vel rudiori Minerva expolitum vobis videatur, veniam mihi potius, quam severum largiri judicium, vos rogatos volo. Illa ergo spe fretus, pro ingenii mei copiolis provinciam hancce scribendi suscipio.

DIS-



DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE OPIO.

CAPUT PRIMUM.

Etymologiam Vocis, Synonima, & Definitionem complectitur.

§. I.



Apprime recte dicebat olim *Galen.* Lib. 1. *Meth. Med.* Cap. 5. *Sine notione Nominis propositæ rei essentiam invenire non licet.* Cum itaque illud jam antiquis Artis Medicae aetatibus in usu fuerit solenni, a scopo me etiam haud aberraturum arbitror, in hujus Dissertationis limine si vocabuli, variarumque, quas sortitum est, denominationum involucra ante omnia removero, ut sic via quadantenus struatur ad adyta rei exhaurienda.

II. Nomen *Opium* quis forte ab *opem ferendo*, & hinc Nostratibus **Heulsap** / id est, succus solatium adferens, dictum, meditando deducere posset; sed, quoniam haec derivatio omni omnino, quod sciam, destituta est auctoritate, potius illud, quamplurimis assentientibus, Graeciam Natales agnoscere putamus; Graecis quippe dicitur Ὄπιον, forma diminutiva descendens ab Ὀπὸς, *succus*, praecipue *vegetabilis*, teste *Theopr.* Lib. IX. *Hist. Plant.* Cap. 1.

III. Ὀπὸς vero, & Ὄπιον unum idemque apud Grammaticos denotant; verum autem magnopere inter se differre, summo jure Scriptores Rei Medicae contendunt; etenim ὀπὸς καθ᾽ ἐξοχὴν succo τοῦ σιλφίου, seu *Laserpitii*, quem *Prosp. Alpin. Rer. AEgypt.* P. 1. Lib. III. Cap. 9. *Asam foetidam* vocat, ab Antiquis saepe attribui solet. Sic exponitur Galeno ὀπὸς ὁ τοῦ σιλφίου καθ᾽ ἐξοχὴν ὥσπερ καὶ καυλὸς, i. e. *succus* Silphii *per excellentiam vocatur* ὀπὸς, *quemadmodum & caulis.* Sicuti nunc Ὀπὸς pro *Silphii*, sic etiam Ὄπιον pro solo Papaveris succo habetur *Gal.* 1. *Antid.* 15. Ὀπὸς ὁ τῆς μήκωνος, ὃν δὴ καὶ μηκώνειον, τι καὶ Ὄπιον ὀνομάζουσιν, i. e. *succus Papaveris, quem & Meconium, & Ὄπιον appellant.*

Ratio autem, cur nomen hoc eximium prae aliis huic succo Antiqui adscripserint, opinor, est haec, vel quod magnam hujus succi Lactei copiam praebeant Papavera, vel, quod mihi videtur vero esse similius, propter usum ejus frequentem, & quasi divinam operationem, Hominum ingenia in admirationem rapientem, omniaque alia fere Medicamina superantem: eodem modo ac Ἐπιληψίαν propter pertinaciam, & magnitudinem vocabant μεγάλην νόσον, i. e. *Magnum Morbum*, quasi major non foret; sic etiam ἄνθος, *Flos* pro *Flore Rorismar.* & *Cortex* pro *Cortice Peruvian.* saepe usurpatur.

IV. Dicitur etiam Μηκώνειον, ut patet ex loco Galeni supra jam laudato. Deducitur a μήκων, *Papaver*, quod an originem suam trahat a τὸ μῆκος, *Longitudo*, seu *Prolixitas*, quia scilicet capita Papaveris, praecipue quae crescunt in regionibus calidioribus, observantur oblonga, & ratione habita, majora esse, quam aliae plantae partes; an vero a μῆκος, Jon. pro

μη-

μῆχος, *Remedium*, propter eximias ejus virtutes, quas saepe, & plurimis in casibus jam experti erant Veteres; an tandem secundum alios a μὴ κονεῖν, *non ministrando*, quod vincti Papaveris sopore sensus, membraque stupefacta rite agere nequeant, res eodem redire videtur.

V. Quamvis Ὄπιον inter, & Μηκώνειον in vulgari loquendi more nihil intersit, & saepe numero pro succo Papaveris, quocunque modo parato, promiscue usurpentur, tamen Medicorum Filii aliquam admiserunt distinctionem. Qua de re postea data opera plura attinet dicere.

VI. Nobile illud Remedium νηπένθης, Latine quasi diceres *nullus luctus*, de quo Homerus. mentionem fecit *Odyss.* 4. & quo Helena omnem animi morbum, omnes e corde languores, & dolores abegit, & hilaritatem, laetitiamque conciliavit, nihil aliud fuisse, quam succum ex Papavere praeparatum, plerique asserunt Medici, rationemque addunt, quod Helena prope Thebas in Aegypto, quo loco *Opium* praecipue illis temporibus colligebatur, hoc usurpaverit, quum illud a Regis Uxore dono accepisset.

VII. Si ad Arabes, & Indos derivamur, apud illos occurrit nomen *Osium.* Graecorum autem Ὄπιον ab hoc vocabulo primam habere originem credidit Bontius *Animadv. in Garc. Cap.* 4. quia ab omni memoria vetustissimi illi Populi eo usi fuerunt, quod Marcgraavius in *Mat. Med.* etiam affirmat. Garcias vero ipse l. c. aliam longe, & e Diametro oppositam amplexus est sententiam. *Quod nos*, inquit, *Lusitani corrupto nomine* Amfiam *appellamus, id Mauritani, quos Indi secuti sunt*, Ofium *vocant, deducto a Graecorum* Opio *nomine. Pleraque enim nomina a Lingua Graeca mutuati sunt Arabes, P. in F., quod sint literae multum affines, mutato; sic* Opium, Ofium; Poeonia, Faunia, *& multa similiter.*

VIII. Kaempferus Fasc. III. *Amoen. Exot.* Obs. 15. de Indorum, Persarumque inebriantibus disserens, memorat, quod Persia *Opium* ex reverentia appellet *Theriaki*, id est, *Theriacam*; nam, dicit ille, *haec illis est illa Galene, Hilare, & Eudios*, i. e. *Medicina animo serenitatem, hilaritatem, & tran-*

quil-

quillitatem conferens: quo olim tergemino elogio Theriacale Antidotum Andromachi appellatum legimus.

IX. Tacemus Nomina minus usitata, vel controversa etiam adhuc, atque dubia paulo; sic *Maslach* Turcarum esse idem cum *Opio* affirmat BAUHINUS in *Pinace*, adstipulante POMET Tom II. *Hist. des Drogues* Liv. 2. CASP. vero HOFMANNUS hanc refutavit sententiam Lib. II. de *Medicam. offic.* Cap. 169. §. 22. ubi scribit, quod *Maslach* sit semen Stramoniae vulgaris, quae est Tatula, vel Datyra Turcarum, Solanum Manicum *Diosc.* quod toxicum Mulieres quaedam Indiae ita praeparari norunt, ut Mentem turbare possint ad certum horarum spatium plus, minusve, prout ipsis lubet; vide CHRISTOPH. A COSTA Lib. I. Cap. 5.

X. Apud alios denique *Omfium*, *Affion*, *Amfian*, *Afiuun*, & *Ofiuun* appellatur: horum tamen variationes speciales, hic illic occurrentes, non opus est attingere; sed veluti Coronidem tantum addemus, quod, quo plura Medicamenti alicujus Nomina occurrunt in Auctoribus maxime diversis etiam Linguis, & sic apud plures Nationes, eo dignius, nobilius, & magis frequens in usu idem reputandum sit.

XI. Hisce, quae ad vocis significationem enodandam quidpiam contulerunt, Definitionem, quam vocant, Realem addemus, qualem damus sequentem. *Opium est succus salino-saponaceus, ex Papavere prolectus, & inspissatus, ponderosus; interne, & dum recens est, molliusculus; externe, & dum inveteratus est, duriusculus; coloris ex nigredine ruffescentis; odoris graveolentis, injucundi, Papaveraceam redolentis prosapiam; saporis amaricantis, penetrantis, & subacris; multifarios in Medicina suggerens usus.*

CA-

CAPUT SECUNDUM

Historiam Naturalem Plantae, Opium *producentis*, *describit.*

XII.

Subjectum, unde *Opium* depromitur, esse Plantam *Papaver* dictam, omnes, quotquot saltem ego hac super materia consului Auctores, uno ore pronunciant.

XIII. Nomen suum a formoso Puero *Papavere*, in florem sui nominis verso, ortum ducere nonnulli testantur; aliis vero magis placet derivatio a *Pappa*, i. e. pulte lactea Infantum, quia olim Nutrices pulti Infantum hanc plantam, vel ejus semen permiscebant ad Colicos eorum dolores sopiendos, vel quia ejus folia incisa Lacteum fundunt liquorem.

XIV. Planta haec apud Veteres in summo fuit honore, nam, teste PAUSANIA, in *Corinthiacis* exstitit Veneris simulacrum, altera manu tenens capita *Papaveris*: dein hoc satis abunde exinde patet, quod hac magis, quam ulla alia, fruge consitos agros, & hortos habuerit Antiquitas, quia videbat quotidie in templis, Deam Cererem manu gestare *Papaver*; unde credidit, Deam illam coli, & ornari, copiosum si in arvis suis cresceret *Papaver*. Hinc & *Virg. Georg.* Lib. I. Vers. 212. *Cereale*, quasi Cereri gratum, vocat *Papaver*.

Nec non & Lini segetem, & Cereale Papaver
Tempus humo tegere.

Allia tum Cepis, Cereale Papaver *Anetho*
Jungite. Columella Lib. X.

Ast Joh. Bauhinus, aliique cum illo hujus gestationis *Papaveris* in manu Cereris aliam longe dederunt explicationem, censentes, quod non ad cibum *Papavere* usa fuerit Dea illa, sed ut dolorem ab amissa Filia (Proserpina scilicet, quae rapta erat a Plutone) somno levaret, & in luctus infortunii sui memoriam Mortalibus semper id ostenderit.

Batavorum autem Agricolae maxime oderunt *Papaver*, si inter sata crescat: ob notum illud Virgilii Carmen *Georg.* I. 77.

Urit enim Lini campum seges, urit Avenae,
Urunt Lethaeo perfusa Papavera *somno.*

XV. Recensetur a Cl. Boerhaavio in *Indice Plant.* ad genus plantarum *Polyangiarum Polyspermarum*, i. e. quarum fructus constructus est ex pluribus, quam quinque, distinctis vasculis, in quibus continentur semina plurima, & numero incerta. Si vero divisionem generalem, quam Carolus Linnaeus exhibet, sequamur, ad illam classem pertinet, quae *Polyandria Monogynia* apud illum audit, hoc est, quando stamina sunt duodecim plura, receptaculo adnata, in flore Hermaphrodito cum pistillo unico.

XVI. Plurimae profecto *Papaveris* species apud varios Rei Herbariae Scriptores habentur, quas tamen omnes enumerare supervacaneum foret; alius enim alium specierum ponit numerum. In quatuor quasi summa genera has redegit Dioscorides, 1°. *Hortense*, quod iterum in quatuor species subdividit, 2°. *Erraticum*, 3°. *Spumosum*, seu *Heracleum*, & 4°. *Corniculatum.* Plinius specifica illis dedit nomina a seminum colore, dividens in *album*, & *nigrum*, quae *Diosc. Sativum*, & *Sylvestre* appellat. In *Indice Plantarum* Cl. Boerhaavii 34. species collectas videre licet. Quaenam autem harum praebeat

beat *Opium*, jam dudum inter Medicos ventilata fuit quaeſtio: quoad genus, DIOSCORIDIS ſcilicet primum, plerique quidem conveniunt; quamvis & olim ex *Corniculato* factum fuiſſe memoret *Dioſc.* 65. ſed multi multum referre putant, an ex *albo*, an ex *nigro* fiat. Ex priori quod colligatur, voluerunt GARCIAS l. c. *Non autem eſt id* Papaver nigrum, *nam in tota Cambaja haud invenias; ſed num aliis in regionibus colligatur, ignoro.* BELLONIUS *Obſ.* Lib. III. Cap. 15. *Agros* Papavere albo *conſerunt.* Contra ex poſteriore praeparari Scriptis ſuis tradiderunt AVICENNA Lib. II. Cap. 519. *Plin.* Lib. XX. Cap. 18. *Dioſc.* & plures alii.

Utut hi inter ſe toto coelo differre videantur, nil tamen obſtat, quin adſtipulantibus PENA *Adv.* f. 111. & PROSPERO ALPINO *Rer. AEgypt.* P. I. Lib. III. Cap. 9. POMET *Hiſt. des Drogues* Pag. 80. credamus, quod hodie aeque ex *albo*, ac *nigro Papavere* proveniat *Opium*; ſed forte ex *nigro*, prout nonnullis placet, copioſius, & efficacius, ex *albo* vero imbecillius habetur: imo obſervaverunt LOBELIUS *Obſ.* f. 142. & PENA l. c. quod Natura quandoque ludat, & ſemen *album*, ſi abſque voluntate Hortulani germinet, ſæpe in *nigrum* vertatur: hoc tamen aliis, rite ſatis ad haec attendentibus, nunquam in his Regionibus, ſed quidem ex *nigro* fuſci, ad rubrum vergentis, imo adhuc magis a *nigro* recedentis coloris ſemen productum obſervare licuit.

XVII. Paucis jam perſtringendus erit *Papaveris* Character Naturalis, quo ab aliis diſtinguitur Plantis.

Papaver itaque eſt Planta, cujus ſemine Ruſtici agrorum tractus ſingulis annis conſerunt, ut apud nos cum Tritico, Hordeo, aliiſque Cerealibus contingit: ſed tamen ſinguli non plus ferunt, quam familiam habent ad id colligendum ſufficientem; nam hoc negotium, teſte *Bellon.* Lib. III. Cap. 15. in latifundii ſatione non verſatur, ſed in legentium numero, & diligentia.

Radix digitalis circiter eſt craſſitudinis, amaro lacte nonnihil pingui, & oleoſo, ſicuti tota Planta, turgens. *Caulis*, ſive *Scapus* ſurgit rectus cubitum unum, aut duos al-

tus, laevis plerumque, nonnunquam aliquo modo hirſutus, in rectos ramos diviſus. *Folia* his adnaſcuntur alterna, palmari longitudine ampla, oblonga, ſubcandida, vel ex nigro viridia, varie, & inaequaliter diſſecta. *Calix* eſt bifolius, valde caducus, ovatus, emarginatus. *Flos* prodit, vel ſimplex, vel plenus; coloris in eadem etiam ſpecie mire aliquando ludentis, quare & Auctore LINNAEO ille in differentia nil valet; quatuor inſtructus eſt *Petalis* planis, ſubrotundis, magnis, baſi anguſtioribus, alterne minoribus, & *Staminibus* numeroſiſſimis, inſtar capillorum tenuibus cum *Antheris* in ſummitate hiſce adnexis, oblongis, compreſſis, erectis, atque obtuſis. Vide CAR. LINNAEUM. Huic ſuccedit *Fructus*, *Caput* dictus, rotundus aliquo modo, nunc oblongior, nunc depreſſior, variae magnitudinis; in Aſia autem *Papaver* cultum praegrande dat caput, quod *Carcax* nominant, ita ut fere ℥XL. aquae interdum excipiat. Optimum, dicunt Auctores, eſt coloris nigri, vel viridis ex nigro; ſaporem habet adſtringentem, ingratum, Narcoticum; ſuperne tegitur *Tuberculo* admodum ſingulari, ſcilicet operculo ſtellato, tot habente radios, quot ſunt cellulae intus; interior ejus ſuperficies diſtinguitur decem, & uſque ad quindecim *Sepimentis* quaſi cartilagineis; in quibus conſpiciuntur *Puncta* elevata, aſperiora, & coloris obſcurioris: his autem *Septis*, ut ſuis placentis, (mediantibus eminentiis illis, quae ſunt quaſi tot funiculi umbilicales) ab omni puncto ad parietes adhaerent. *Semina* numeroſiſſima, minutiſſima, rugoſa, reniformia, alba, vel nigra, dulcia, & ſuaviſſima; quae ratio eſt, quod toſta, præcipue albicantia, in ſecunda menſa melle macerata apud Antiquos dabantur, quod bellarium FESTUS vocat *Cocetum*; & ex *Gal.* Lib. VII. *Simpl.* conſtat, Veteres panes *Papavere* ſparſos in deliciis habuiſſe: hinc cum aliquid ſtudioſe politum ſignificare vellent, *Papavere*, & Seſamo ſparſum dicebant. Sic PETRONIUS in initio: *Audiunt mellitos verborum globulos, & omnia dicta, factaque quaſi Seſamo, &* Papavere *ſparſa.* In Germania, aliiſque locis inde fiunt placentulae, ut fertur, quam ſuaviſſimae. Abundant haec Semina multo oleo, quod pro Amygdalarum oleo ſaepe venditur, & cujus

uſus

uſus in Argovia eſt in Lampadibus, praecipue loco olei Olivarum: nonnulli etiam id Butyri loco in cibis adhibent. Tradidit GALENUS, quod ſomnum concilient: imo exemplum apud Botanicum PAULI extat, quod nimia eorum doſis mortem per ſomnum induxerit; ſed haec obſervatio dubiae mihi videtur eſſe fidei, quoniam his ſaltem locis ad libram integram, & plus uno die quis comedere poteſt ſine ulla noxa; nam eatenus praecipue ſunt Anodyna, quatenus partes laxando leniter emolliunt, & acria involvendo, placidiſſimam quietem corpori conciliant; adeoque agunt ut omnia Emollientia: hinc fruſtra anxia doſi praeſcribuntur ab aliquibus, qui inani metu illam ad paucas tantum Drachmas limitant.

CAPUT TERTIUM

Opii *Originem*, *Patriam*, *Tempus*, *Modumque colligendi*, *Species*, *Notas*, *atque Electionem exhibet.*

XVIII.

Opii ORIGO, ejuſque primus Inventor quis fuerit, omnes, tum Veteres, tum Recentiores alto involverunt ſilentio. Quod autem uſus ejus ab omni fere aevo jam innotuerit, ſatis ſuperque ex dictis §. 6. conſtare arbitror; hinc, licet in Monumentis Hippocraticis, quae exſtant, *Opii* mentio expreſſe non fiat, tamen ſi non genuinum, & methodo ſtatim dicenda praeparatum *Opium*, ſaltem Paparaveris ſuccum, ſive liquidum, ſive inſpiſſatum adhibuiſſe probabile valde eſt, nam vires ejus jam per 5. ad minimum ſecula cognitae erant, praeterquam quod ipſe Libr. 2. *de morb. Mulierum* commendet ὀπὸν

 μή-

μήκων; & eodem Libro *Succo Papaveris* adscribat vim Narcoticam, quando dicit ὑπνωτικὸν μηκώνιον; adde, quod ingrediens sit Antidoti ejusdem, descripti a *Nicol. Alex.* Apud Dioscoridem vero, Galenum, atque Arabes passim ejus nomen, atque usus occurrunt.

XIX. Natale *Opii* solum diversas esse Orbis plagas, easque praecipue, notante Plinio, siccas, & ubi raro pluit, ex variis Exoticarum Rerum Scriptoribus abunde colligere est.

In Africa enim *Aegyptus*, maxime Urbs ejus antiquissima, *Thebae* dicta, olim plurimum, & optimae notae mittebat *Opium*; unde & hodierno die a Medicis *Opium Thebaicum* fere semper praescribitur: quam Urbem, licet maxima pro parte sublapsa jaceat, etiamnum illud proferre Auctor est *Prosp. Alpin.* Lib. IV. Cap. 2. *de Medicin. Aegypt. Hunc succum*, inquit, *quo omnes utimur*, Opium *puta*, *ex locis* Sajeth, *ubi olim* Thebarum *urbs erat praeclarissima*, *deferunt.* Garcias vero Lib. I. Cap. 4. *e Cairo*, quod in *Aegypto* prope Nili fluminis divisionem in duos ramos situm est, atque adeo sat multum adhuc a *Thebis* distans.

Asia autem uberrimum dat *Opii* proventum, siquidem, teste Bellonio, loco citato, ex *Paphlagonia*, *Cappadocia*, *Cilicia*, aliisque *Natoliae*, seu *Asiae Minoris* Provinciis, praeprimis ex Urbibus *Achara*, *Carachara*, *Spartada*, *Emetelinda* quinquaginta Cameli, *Opio* onerati, singulis annis in Persiam, Indiam, Europam, aliasque exteras Regiones, & per universum Turcicum Imperium illud important: itemque ex *Aden*, aliisque locis prope Erythraeum, seu Rubrum Mare in *Arabia* sitis, exque *Cambaja*, *Mandou*, *Chitor* Oppidis sinui Maris Arabici, Golfo de Cambaja dicto vicinis. Garcias l. c. ex *Perside* Kaempferus *Amoen. Exot.* Fasc. III. Obs. 15. ex *Java Majore* Orientalis Indiae Insula Georg. Andreas *Itiner. Indic.* Lib. I. Cap. 10. memorant. Nusquam tamen hodie majori copia in *India* colligitur, quam in Insulis *Bengalensibus*, quod Incolae Orientalis Indiae conservant, & rarissime, si unquam, ad nos defertur: etenim nulla per Indiam merx majori lucro a Batavis divenditur, quam *Afiuun*, quo carere assueti non possunt,

ſunt, nec potiri, niſi navibus Batavorum ex *Bengala* & *Charomandela* advecto. *Kaempf.* l. c. Noſtrum autem *Officinale Opium* praecipue ex Regione, *de Levant* dicta, acquirimus, quod & in Indiam adportant.

AMERICA quod *Opium* producat, nulla certa proſtant documenta.

Quod EUROPAM concernit, *Apuliam*, Italis *La Puglia*, quae eſt Regio ex praecipuis Regni Neapolitani, Venetiis *Opium* ſuppeditare affirmat AMATUS LUSITANUS Lib. IV. *in Dioſc. enarr.* 68. Aliter, quod ſciam, nuſquam colitur; ſed BELLONIUS l. c. in ea eſt ſententia, quod, ſi Papaver in *Europa*, videlicet *Gallia*, *Germania*, vel *Italia* coleretur, *Opium* perinde colligi poſſet, atque in *Aſia*, modo neceſſaria cura in eo legendo adhiberetur; nam *Aſia*, inquit, *non minus frigida eſt*, *quam ipſa Gallia:* quod etiam magna contentione aſſerit *Quercet.* *Pharm. Dogm. reſtit.* Cap. 25.

Verum enimvero, ſi dicamus, quod res eſt, & Experientiae immutabilis conſulamus oracula, prompte fateri debemus, ab illa minime hanc probari ſententiam; etiamſi enim Papaver noſtrum gaudeat viribus Anodynis, Narcoticiſque minime certe contemnendis, nequaquam tamen tantae eſſe efficaciae, quantae *Opium* adhuc uſuale, quod aliunde ad nos delatum venditur inter merces exteras, omnis omnino docet obſervatio: hinc, ſi capita minoris ſint efficaciae, tuto ſatis, opinor, concludere poſſum, quod, licet ponatur Papaver hiſce in locis *Opium* etiam praebere (quod facile concedere poſſemus, quia aliquando capitibus Papaveris adhaerentem videmus ſuccum inſpiſſatum, odore, ſapore, colore, *Opio* aliquo modo ſimilem) tantas non mereatur laudes.

Quantopere enim varietas Regionum, Coeli, atque Soli vires Vegetantium nunc exaltet, nunc minuat, nunc vero depravet, non opus eſt, ut longis enucleemus demonſtrationibus: haec in Vinis, & quamplurimus Vegetabilibus, imo & Animalibus, diverſis ex Regionibus allatis, meridiana luce clarius apparent. An autem hoc a majore, minoreve Aëris calore, humores plantarum magis, minuſve concoquente, vireſque ſic acuen-

acuente; an ab ejus majore, vel minore pressione; an vero ab effluviis ex Solo, & Aëre alibilibus aquis intermixtis, & sic nutrimenta Herbarum mirum in modum alterantibus; an demum ab alia dependeat causa, Doctioribus solvendum commendo.

XX. Tempus, quo colligitur *Opium*, exacte definiri nequit, quoniam ob capitum impar incrementum, & magnitudinem aliquoties in eodem arvo instituenda est collectio: praecipue tamen celebratur Mense *Majo*, & *Junio*, quando capita maturitati propinqua sunt; verum, ut illa magis grandescant, & succo impleantur majoris efficaciae, Rustici in plantis nimium ramosis superfluorum capitum amputationem praemittere solent. Porro ad hoc negotium eligitur *Tempus Antemeridianum*, cum ros in illis exaruerit, & Coelo existente sereno, ut succus per calorem totius diei citius inspissari posset, & ne per humiditatem liquesceret, sicque facta pro parte irrita forent.

XXI. Triplex potissimum occurrit apud Auctores *Succi* hujus acquirendi Modus.

Primus est, si ex capitibus valde maturis, & succosis sine ulla praegressa incisione per modum Lachrymae sponte exit, & extra ambitum capitis a planta separatur succus albus, lacteus, qui Solis calore in massam tenacem condensatur, & quem omnibus *Opii* speciebus meliorem esse censet Pomet *Hist. des Drogues.* Quidam scribunt, quod hoc *Opium* sit coloris albi, de quo postea.

Secundus Modus, quem jam exhibuerunt *Diosc.* Lib. IV. Cap. 65. *Plin.* Lib. XX. Cap. 18. aliique Recentiores, inter quos omnium exactissime Kaempferus, in sequentibus consistit. Cortices capitum externos ab una parte quinque, vel sex locis leviter scarificari jubent scalpello, vel ope cultelli quintuplici acie instructi, qui una Sectione quinque simul infligit vulnuscula longa, & parallela; quo fit, ut succus excellentior, subtilior, magis elaboratus, quasi spirituosus plantae, albicans, & lactescens ex tenellulis canaliculis, ac cavitatibus membranaceis leviter incisis sponte per circulationem protrudatur

datur, & effluat, reliquis humoribus craffioribus, & minus coctis in vafis majoribus exiftentibus; quem fuccum parum infpiffari finunt, & poftero die fcalpro ligneo, vel ungue abfterfum in vafculum, abdomini alligatum, colligunt; tum altera capitum facies eodem prorfus modo, & in eundem fcopum vulneratur, cavendo tamen, ne liquor veftium affrictu deradatur, & pereat, unde retrocedendum effe monet *Diofc.* l. c. fuccus tunc hac ratione collectus, vel mora in umbra infpiffatur, vel per Solis radios evaporatur, vel denique pauca aquae copia humectatus lignea, & craffa fpatha ad Solem, vel fupra ignem, (quod tamen non adeo probatur) tam diu agitatur, donec exficcetur, & picis tenacitatem, ac nitorem acquirat; dein manu nonnihil pertractatur nuda, & demum Propolae in foris, & quadriviis fedentes illum, in Cylindros breves rotatum, venalem exponunt. Hoc eft *Opium verum*, & *genuinum*, ftricte dictum, quod, ut notant Auctores, Incolae non patiuntur, ut ad extraneos Populos vehatur; hinc & nos eo deftituti fumus, five id fiat ob eorum invidiam, vel avaritiem, vel pigritiam. Porro haec maffa faepe numero non tantum aqua, verum etiam melle, additis variis Aromatibus, Croco, vel Ambra, fubigitur; unde etiam pro varia Aromatum admiftione varia fortita eft nomina. Haec *Opium* colligendi Methodus fatis eleganter fequentibus carminibus habetur apud MACRUM in Capite de *tribus Papaveris generibus.*

Exuviis teneris Opium *faciunt capitellis*,
Incifa leviter fumma cute, lacque, quod inde
Defluit; excipiunt cocleis, fuccumque refervant,
Antidotis multis aptum, variifque medelis.

Tertius & *Ultimus* modus eft, quod, vel quando nihil amplius fponte effluit, vel capita integra, folia, imo totam plantam contundant, vel tantum infufione aquae macerent, vel praegreffa maceratione per brevem moram coquant, dein torculari fubjiciant, & fuccum exprimant, vel fecundum alios iifdem fupra filtrum repofitis aquam eandem fepties, vel

C octies

octies superfundant, qui liquor apud Persas celebris, *Coconar* dictus, admixtis pro cujusque placito, quae sapori gratiam conciliant, a Bibacibus propinari affatim per intervalla solet; dein succus, quocunque modo extractus, evaporatione condensatur in densam, atque gravem substantiam, & tandem, ut facilius tractari, & aliorsum portari posset, placentas varias hujus succi sibi invicem apponunt, & in variae magnitudinis frusta redigunt, interpositis, & circum totum frustum convolutis foliis Papaveris, aliarumve Herbarum. Hoc vocatur proprie *Meconium*, quod nostrum est *Officinale Opium*. Hunc etiam modum optime descripsit idem MACER l. c.

Sunt, qui contundunt cum Lacte suo capitella,
De quibus expressum siccant in Sole liquorem.

XXII. *Opii* SPECIES differunt pro diversitate

1°. *Regionum*, quae illud exhibent; sic *Garc.* l. c. ad tres reduxit species; 1°. ex *Cairo* allatum, quod albicat, & magni est pretii; 2°. ex *Aden*, aliisque locis Erythraeo mari vicinis, quod nigrum, & durum est; 3°. ex *Cambaja*, quod mollius est, & magis flavescit. Hodie autem dividitur in *Indicum*, & *Turcicum*.

2°. *Coloris*, aliud scilicet, ut quidam volunt, album est, vel ex luteo pallens, aliud flavescit, aliud ex rufo nigricat.

3°. *Modi colligendi*, datur enim *Opium*, datur & *Meconium*, longe ignavius *Opio*.

4°. Tandem *Temporis*, quo colligitur, quia primae collectionis *Opium* ex testimonio KAEMPFERI praestantius est, & graviori pollet cerebrum demulcendi facultate. Secunda collectio succum promit priori, ut virtute, ita & pretio, inferiorem. Sunt, qui & tertiam instituunt, quod exiguae virtutis est.

XXIII. Si indoles Fundi, Tempestates anni, Modus colligendi, praeparandi, asservandi non differrent, Hominumque sinceritas constaret, ipsumque *Opium* vetustate non immutaretur, anxie in genuinum inquirere supervacaneum foret; verum,

cum

cum nullis horum plena ſit adhibenda fides, ſumme neceſſarium eſt Praxin Medicam exercituro noſcere quoſdam Characteres, quibus verum ab adulterato, legitime praeparatum ab imperfecto, vetuſtum a recentiori ſciat diſtinguere, ELECTIONEMQUE ſecuriorem in uſum vocare. Hi Characteres optime indicantur ab antiquo, & egregio Materiae Medicae Scriptore DIOSCORIDE. Varias fraudes, differentiaſque illum deprehendiſſe manifeſto ſunt indicio, quod pariter in praecedentibus ſparſim indicavimus. Ille itaque inquit Lib. IV. Cap. 60. *Praeſtantiſſimum eſt* Opium *denſum, & grave, odoratu Soporiferum, guſtu amarum, quodque facile aqua diluitur, laeve, candidum, neque grumoſum, quodque inter colandum neque ut Cera coit, denſaturve, ſed Soli expoſitum diffunditur, & ad lucernam accenſum minime atra, obſcurave lucet flamma, quod denique, poſtquam extinctum fuerit, ſuam odoris vim etiamnum conſervat.*

Denſitas, & *Gravitas* ſignant homogeneitatem maſſae, cum ex contrariis conflatae ut plurimum poroſae ſunt, ob principia arctiorem unionem recuſantia.

Odor Soporifer ipſius plantae naturam oſtendit, quae ſubtiliſſimis effluviis emiſſis organa ſenſus blande afficit, caeteris paribus. Croco quidem hoc etiam proprium, verum nulla in eo eſt amarities, nec facile quis Croco illud adulterabit, cum majoris ſit pretii, & flavedine illud tingat.

Facilis in aqua Solutio duo manifeſtat, 1°. quod non ſit inveteratum, 2°. quod Reſina non ſit admixta.

Levitas, ſine Aſperitate, & Grumis denotant, corpora Reſinoſa, magis cohaerentia, intermixta non eſſe; haec enim in ſectione, aut ſpontanea coaleſcentia Aſperitatem demonſtrant.

Candor idem ſignificat; non enim colorem album, ſed ſinceritatem, per hoc vocabulum intelligit Auctor, quia ſtatim, ac ſuccus iſte lacteus inſolatione inſpiſſatur, fuſcedinem contrahit, vide *Kaempf.* l. c. niſi velint intelligere lacteum iſtum ſuccum nondum debite inſpiſſatum; ſed iſte qualitatibus praedictis, utpote inflammabilitate facili, minime convenit. Metaphorica itaque vox eſt. Vide hac ſuper re POMET *Hiſt. des Drogues* Pag. 81. & 82. qui in hanc rem inquiſivit ſedulo, & dicit, ſe habere literas

 teras

teras a Perfonis, qui diu in Urbe Cairo morati erant, quae docent, quod omne *Opium* ibi, quod Turcae ufurpantur, coloris fit fufci.

Dum inter colandum ut Cera coit, fignum eft, aut ipfam Ceram fuiffe admixtam, aut quafdam Refinas aqua refrigerata concrefcentes: minus tamen fidelis videtur hic effe Character; plurimi etenim fucci infpiffati inter colandum non ut Cera coeunt, uti fuccus Liquiritiae, &c.

Liquefactio ad Solem magnum certitudinis argumentum præbet, cum plerique, ne dicam omnes, fucci non Refinofi ad Solem infpiffentur, hic vero liquefcat ob oleum in eo abundans; fed hæc proba certis quibufdam accidentibus limitatur, 1° ut calor Solis fit 70. graduum, qualis folet effe fub Tropicis, tempore meridiano, aëre fereno; 2° ut in tenues lamellas fit incifum, nec multum inveteratum. Ceratis quidem hoc quoque proprium eft, minime vero haec cum Characteribus recenfitis ante quadrant.

Flamma lucida omnium Piceatorum abfentiam indicat, quae obfcuram flammam cum fumo denfo producunt. Varios fuccos infpiffatos in aqua folubiles examinavi, quoad hunc Characterem nullum deprehendi, qui tam facile accenditur, ac ipfum *Opium*, & qui tam lucidam, aequalem, fine fcintillis producit flammam.

Odor in exufto refiduus Opium quidem refert, fed multum qualitate odorifera imminutus, phlogifto magnam partem in flammam refoluto. Hoc autem fignum minus tutum eft, nam maffa adulterata, dummodo *Opium* bafis maneat, in refiduo odorem *Opii* relinquit. Ex eo vero concludere licet, quod, quo major in refiduo odor, quo magis fincerus, eo magis *Opium genuinum* cenfendum fit, & contra.

Omnia praedicta Experimenta a Dioscoride inftituta fuiffe, nemo inficias ibit; rationes autem fingulorum fubticuit ob concinnum fcribendi morem, antiquis Sapientibus familiarem.

Idem paulo poft fubjungit, quomodo cognofcatur *Opium* Glaucio, Lactucae fylv. fucco, vel Gummi adulteratum effe. 1° *Glaucio* fucatum, inquit, in dilutione Croci colorem reddit;

dit;

dit: 2° *Lactucacio succo* fictum, exiliter spirat, & asperius spectatur: 3° *Gummi* vitiatum splendescit, & infirmum est. Nec desunt etiam, qui eo dementiae devenerint, ut Adipem ei admiscerent.

XXIV. Cum itaque differentiae *Opii* multiplices sint, praestat Medicum massam *Opii* dictis Characteribus selectam, pro tempore diuturniori sufficientem, in vase mundo, loco temperato, heterogeniis effluviis non vitiato asservare, cujus vires habeat exploratas, ut illud securior inter Aegros suos, in quibus *Opii* usum salutiferum agnoscit, dispensare possit. Medicum enim optimum saepe spe frustrant Medicamenta non sincera: hinc etiam Drasticorum praeparationem nemini confidendam esse, dicere solebat Clarissimus BOERHAAVIUS, nisi de ejus scientia, & sinceritate constaret.

CAPUT QUARTUM

Opii *Analysin Chemicam continet.*

XXV.

VAria Chemici instituerunt Experimenta, quae tamen parum utilitatis adferre videntur. Horum quaedam ipse institui, quae sunt sequentia

XXVI. Selecti juxta dictos Characteres *Opii* ℥ij. in tenues lamellas discidi, per se ex Retorta destillavi:

1°. Leni igne prodiit liquor limpidus ad ʒiij. non effervescens cum Acidis, vel Alcalicis, *Opii* fragrantiam spirans, non tamen ita efficax, ut *Opium* ipsum; ad guttas enim vij. vel viij. assumtus vix somnum induxit.

2°. Aquoso humido educto, ignem gradatim auxi, alio Recipiente applicato, collegi liquoris paulo spissioris, ad flavedinem vergentis, turbiduli, manifestius odorem, & saporem *Opii* refe-

referentis grana xxxiv. cujus tres guttæ ne quidem somnum induxerunt, vasculo per dies odorem reservante, quod signum est, oleosae substantiae aliquid simul adscendisse.

3°. Igne aucto, adscendit liquor ad pondus ℥ij. ex fusco niger, crassior, turbidus; quiete sedimentum consistentius, inaequale, flavescens, deponens; reliqua parte turbida constanter permanente; cum Acidis effervescens; odoris minus sinceri, foetiduli, lene Empyreuma redolentis.

4°. Adscendit liquidum quantitatis ℥j. longe obscurioris coloris, & spissioris consistentiae, in quo tamen guttulae quaedam olei pellucidi, vix separandi, intermixtae conspiciebantur, facile motu reliquae massae miscibiles. Odor hujus producti erat magis Empyreumaticus, multo penetrantior, & latius in conclavi se diffundens. Liquidior pars quiete supernatabat, cum Acidis effervescebat, & cochleari argenteo excepta elegantissimam Tincturam rubicundam prae se ferebat; cujus tamen vires nec in me explorare ausus fui, neque in Animali illud utile existimavi, cum nemo tam ingratam palato offam Aegro vellet offerre, praeprimis quoniam illud evitare possumus, dando *Opium* in substantia, vel solutum. Igni exposita flammam non concepit, nisi quando pene consumpta esset, quae tamen mox fuit exstincta, remanente picea, durissima substantia, cochlear obducente, ac si vernice adhaerentissimo, splendente obductum fuisset; aqua calida tamen facile mundabatur.

5°. Cum intensiori vi ignis nil amplius adscenderet, vasis refrigeratis deprehendi in Retorta Carbonem nigrum, ℥j. cum gr. x. pendentem, splendentem, levem instar spongiae, levi flatu oris mobilem, licet ovi magnitudinem superaret, omnis odoris, & saporis expertem, vehementi igni impositus ignescit, & per duas, tresve horas calore continuato, nondum penitus, sed tantum externe in calcem mutatus erat, quae saporem subsalsum prae se ferebat. ℨj. hujus Carbonis Cani data nullum sensibile Phaenomenon edidit; proinde non est, ut in sale ejus fixo vim Anodynam quaeramus. Praeter hoc Experimentis his nil didici Medico utile.

XXVII.

XXVII. *Solutiones* dein quasdam instituì, & variis menstruis obedire vidi. In Aqua simplici, Destillata, Vino, ejusque Spiritu simplici, Aceto communi,& Destillato facile solvebatur, viribus medicatis suis hos liquores saturatissime imbuens, minus Spiritum Vini Rectificatum, longe minus Alcohol, Ol. Therebinth. & liquorem Salis Tartari, in quo magis solidescere videbatur, omnium tandem minime oleum amygd. dulc. quod nullam inde in colore, sed parum in sapore mutationem acquirebat: hinc Viri docti, si externe *Opium* in Linimentis praescribunt, non sine ratione illud tantilla quantitate Aquae cujusdam Destillatae prius solvi jubent. Quaenam autem harum omnium optima sit *solutio*, Boerhaavius nos docuit in *Chem.* Tom. II. Proc. *61*. *Si in salino-saponaceo*, inquit, *Vegetabili omnis virtus plantae unice haeret*, *decoctio in Aqua melior*, *quam in Alcohol.* Opium *Aqua pura solutum optimum*, *dein in Vino, postea in Spiritu Vini*, *sed semper minus bene*, *quo melior Spiritus.* At, licet omnium optime in Aqua solvatur, illud tamen habet incommodum, quod non diu sine corruptione possit asservari: praeterea menstrua hæc variari oportet, prout variant indicationes; sic in casu Alcalescente Calido praeferrem solutionem ope Aquae, vel Aceti factam; in Temperie vero Frigidiori, & Phlegmatica si indicetur *Opii* usus, in Vino cum Aromatibus, uti est Laudanum Liquidum Sydenhami, Laudanum opiatum, massa Pilularum de Cynogloss. de Styrace, vel in Spiritu Vini simplici, vel semel Rectificato solutum magis convenire puto: in substantia tamen ad judicium Naturae ipsius, simplicitatis amantissimae, omnium praestantissimus mihi videtur ejus esse usus, quoniam tunc omnia ejus principia, prout benigna Natura illa nobis offert, simul sumuntur; hinc apparet, quod omnes *Opii* correctiones, de quibus nonnulli adeo clamitant, quasi per illas omnis ejus venenositas adimeretur, non magni sint faciendae; etenim nil nisi verae sunt castrationes, quatenus vires ejus imminuunt, enervant, atque depauperant.

XXVIII. Dixi *in Alcohole minus dissolvi*, nihilominus tamen Tincturae per illud, utut extractae, portionem Aquae infudi,

di, quae mox lactescens magis, vel minus profunde, prout fortius, vel debilius instillatum erat, mox vero superficiem petens nubem crassam, albicantem; brevi fuscescentem, infinitis bullulis conspicuam formavit. Simul eodem tempore in vitro alio Tincturam Benzoes Aquae affudi; in principio eadem in utroque, colore excepto, erant Phaenomena, verum haec brevi in grumos, sensim ad fundum descendentes, facescebat; nuba vero fusca in alio pertinacius permanente, post tres, vel quatuor horas descendere incipiebant innumerae striae albicantes cum globulo quasi in parte inferiori annexo; altero die notabilis satis quantitas speciè rari rubescentis limi, qualis subsidere saepe solet in Urina Scorbuticorum, in fundo colligebatur, & aqua illa rursus fere pellucida erat, nisi quod colore leviter stramineo in parte superiori tincta esset, odorem, & saporem manifestum habens. De Sedimento hoc, quid proprie sit, & quas vires habeat, judicium adhuc suspendo, ulteriori examini relicturus.

XXIX. Cum Acidis tractatum nullum salis Alcalini praesentiae phaenomenon exhibet, sic e contra, Alcalica si admisceantur, nullum etiam, Acidum quod adsit, praebent indicium. Constat proinde, illud nec Acidum, nec Alcalinum esse, sed corpus singulare neutrum; porro, si Acidum, aut Alcalinum esset, alterutro vis ejus augeri deberet; nam Philosophi dicunt, *additum tale suo tali facit majus tale*; quod neutiquam fieri testantur Cl. De Gorter in *comp. Med.* Tract. LVI. §. 92. & Joh. Nic. Pechlinus de *purg.* pag. 118.

XXX. Forte quis haec omnia per Experimenta in Animalibus propius examinata, & magis confirmata desiderat; verum, quoniam haec res plus otii, quam quo nunc fruor, requirit, potius hisce supersedebo; praeterquam quod non facile ratione virium Medicamentorum ab Animalibus ad Hominem concludere possimus. Hoc evidenter videmus E. G. in Cicuta Aquatica, quae post horrenda Symptomata Hominibus, & plurimis Animalibus certissimam mortem inducit, Canis vero Molossus, teste Wepfero de *Cicut. Aquat.* pag. 172. tertio die post assumptam Cicutam iterum per vicum cursitavit, ac

si

ſi ne vel minimum ab illa paſſus fuiſſet, imo Caprae illa paſcuntur ſine ulla ſubſequente noxa, uti refert Isidorus apud Gesnerum Lib. *De Quadruped.* pag. 269. Sic etiam Amygdalae amarae in Ciconia, Columba, Fele, &c. agunt inſtar Veneni, vide eundem ibid. p. 298. Homo e contrario, quantum lubet, eas ſine notabili periculo comedit. Quin etiam ſi concederetur, quod *Opium* in Animalibus ageret, ut in Homine, tamen non tanta utilitas in Medicina, quam quidem ſpeculandi occaſio inde redundaret.

CAPUT QUINTUM

De Temperatura Opii *agit.*

XXXI.

An *Opium* calidum, frigidumve ſit, hic non determinabo, ſed potius in dubio relinquo; nec puto hoc indagari Medico utile eſſe, cum ex aſſerta hac, vel illa qualitate praedominante effectus neutiquam praeſcire poſſit. Quid enim juvat, me ſcire Plantam, aut Lapidem, aut Metallum eſſe calidum, vel frigidum, ſi effectus inde in corpore producendos determinare neſcivero. Magno quidem molimine quilibet opinionem ſuam ſtabilire contendit: propoſita tamen argumenta examinata ſcientiam generant nullius, ita ut in fine nil plus ſciamus, ac in principio. Ponamus *calidum* illud eſſe in quarto gradu, jam ſimile erit Piperi, Zingiberi, Euphorbio, & ejuſmodi aliis; eoſdem effectus proferret; & in frigidis pituitoſis, virium languore primarium foret indicatum, in quibus tamen *Opium* jure merito exulat: ſi vero ex oppoſito in quarto gradu *frigidum* dixeris, cogêris concedere, paucorum granorum maſſam praevalere calori univerſi corporis, & conglaciare omnia noſtra

fluida, quod nec libra glaciei praestabit; imo sequeretur tantum Piper, & potum Theae, Croco maritatae, calide affatim haustum fore ejus Antidota, cujus contrarium Experientia docet. An insensibilis particula succi Viperini ingentem Taurum interficit, quia calidus est? An effluvia Cantharidum, forte per 30. annos asservatarum, in corpus a venis resorpta Inflammationem Renum inducunt ob temperiem calidam? Concesso ita esse; cur alia viscera immunia relinquuntur? Multa similia occurrunt, quae nec *frigiditati*, nec *calori* adscribenda sunt. E. G. modica quantitas Vitri Antimonii integrum Vini dolium facultate Emetica imbuens; Susurrus lenis foliorum arboris Somnum inducens; item profunda rei cognoscendae contemplatio in Somnum desinens; idea rei horridae Nauseam, Vomitumque movens; aliaque quam plurima, quae recensere nimis longum foret.

XXXII. Inest igitur iis *Qualitas* quaedam *occulta* agendi minime a qualitatibus illis dependens, minime etiam inserviens imaginationi Hominum, sed agens ex sua indole, & proportionaliter subjecto actionem recipienti; haec duo si noscerentur, Ars Medica fere, si non in totum, absoluta foret. Qualitatem hanc occultam Recentiores dicunt *inane esse nomen*; arguunt antiquos Sapientes, quod eam in Scientiam Medicam introduxerint, atque eam inde conjecturalem effecerint; si tamen interrogantur, rationem, & modum agentis ejusmodi Drastici remedii ignorare deprehenduntur, nisi fingendo sese extricare conentur; sed hoc aeque *inane* est *conamen*, ac facultas occulta *inane nomen*.

XXXIII. Quum tamen Elementa corpus nostrum constituentia hoc feliciori seculo recentiorum Anatomicorum solertia penitius cognita sint, non desperamus de cognoscendis *Opii* viribus, & modo agendi, ut occulta ejus virtus, si non ex toto, saltem ex aliqua parte, fiat manifesta.

CAPUT SEXTUM

Partes corporis, in quas Opium, *& quomodo agat, disquirit.*

XXXIV.

Corpus nostrum constat ex solidis, & fluidis. Solida sunt Systema vasorum, nec receptacula excipio, cum quoque ex vasis adunatis conflata sint. Fluida sunt, quae in iis moventur, & mutantur, ut Sanguis, Serum, Lympha utraque, & Fluidum nerveum; omne itaque activum, sive inquilinum, sive adventitium in haec duo agat, necesse est, scilicet in solidum, aut fluidum, aut utrumque simul, quod puto clarius constare, quam ut quis demonstrandum postulet. Opportunum igitur nunc erit disquirere, in quas partes *Opium* agat, sive interne sumtum, sive externe applicatum fuerit.

XXXV. Paucis tamen praemitti debet, qua ratione fiat *Sensus*, qua partium mutatione, & quarum. Perceptionem illam in Systemate nervoso Animalitati inserviente contingere, nemo dubitat: Sensus siquidem abolitus a nervo desciffo, aut destructo id evincit. Praeterea fluidum quoddam simplicissimum per nervosos canales moveri Cl. BOERHAAVIUS in Tractatu de *Musculis* demonstravit, & rationes evidentissimas, ab eo ibi allatas, nemo adhuc invertit, & cum ipsam veritatem sistant, constabunt perennes.

XXXVI. Dubium nunc est solvendum, an causa Sensum efficiens afficiat ipsum nervum? an vero fluidum in iis contentum? an vero utrumque? Elevandum hic est paululum perscrutandi studium, non vero supranaturale Physicum, quod Scholae Stahlianae proprium est, nimis alte sapienti, quae

Menti omnia adſcribit; illa enim objectum Medicinae non eſt, ſed Vita Hominis, Sanitas, Morbus, Mors, & Cauſae eorum.

Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Ultra quos, citraque nequit conſiſtere rectum.

Dico Senſum non fieri per nervum, in quantum eſt ſtamen ſolidum; docet id Paralyſis completa, nervo integro, ſed obſtructo, ſive per Ἐμφράξιν, ſive per Στενοχωρίαν, ſive per Θλίψιν id contingat. Neque per tremorem, ad Senſorium Commune delatum, fieri poteſt; nervi quippe nec recti, nec liberi, nec tenſi adeo ſunt, ut tremor ille communicari poſſit. Facultas igitur exquiſite ſentiendi fluidis nervoſis adſcribi oportet; quando unus, vel plures globuli affecti per omnes intermedios motum ad principium uſque communicant, ut Mens eo conſcia reddatur Objecti agentis: veruntamen inde non ſequitur, nervi extremum ab Objecto affectum Senſum non efficere; in quacunque enim parte ejus contactus fit, fluidis in eo contentis motum imprimit, qui, ut ante dictum, per globulos intermedios ad Senſorium Commune defertur. Hac ratione nervus etiam eſt Senſationis inſtrumentum, non vero ex ſua natura, ſed in quantum mobiliſſimo liquido modificationem acceptam imprimit.

XXXVII. Intellecto nunc quomodo Senſus fiant, me conferam ad partes, in quas, & modum, quo *Opium* agit, explicandum. Partes corporis *Opii* actionem recipientes eſſe eaſdem, quas Senſibus inſervire ſtatim innuimus, apparet ſatis ex eo, quod *Opium*, ſi Senſus pro tempore non tollat, ſaltem magnopere illos imminuat, atque adeo illud in Liquidum nervis contentum actionem ſuam præcipue exercere debet; ſed qua ratione?

XXXVIII. Nil me hic juvat ejus Temperatura, an calidum, aut frigidum ſit; nil Analyſis Chemica. Quidam, inter quos etiam optimi Medici, affirmant *Opium* agere ut *Vinum*, eo quod effectus *Vini* liberalius ſumpti in non aſſuetis, & *Opii* appareant iidem; nempe Mentis Perturbatio, Senſuum Vacil-

latio, Stupor, Somnus profundus: sed minime argumentum hoc probat, *Opii* actionem eandem esse, ac *Vini*; nam diversæ causae saepe numero eosdem effectus producere possunt, ut docet obstructio tam nimio motu, quam a quiete inducta: quis proin motum, & quietem similia esse inde concludet? Praeterea Gustus insignem deprehendit differentiam, gratum scilicet in *Vino* saporem; nauseosam in *Opio* amaritiem: Olfactus blandam fragrantiam in *Vino*; nil simile, sed nescio quid ingrati in *Opio* percipit: Sapor, & Odor *Vini*, absente objecto, mox disparent; *Opii* tenacissime illis organis, eo remoto, inhærent: Narcotica vis *Vini* leni calore omnis adscendit; *Opii* vero virtus gradu ebullientis Aquae maximam partem in residuo manet, ut mihi innotuit, quando *Opium* cum Aqua destillarem, quod etiam confectio Laudani Opiati confirmat: Motum humorum *Vinum* accelerat, pulsum efficit frequentiorem, fortiorem, febrilem; *Opium* e contrario pacatiora reddit omnia: *Vinum* spirituosiori sua parte minores canales arctat, fluida tenuiora coagulat, ut demonstrat Albumen ovi Alcoholi admixtum ex fluido in substantiam albam solidescens; Liquor ex *Opio* sincera destillatione eductus potius fluidius illud reddit, ut Experimento didici: *Vini* haustulus in virium defectu plerumque est optimum Cardiacum, quamobrem & Apostolus suadet Timotheo in *Epist.* I. ad eum data cap. V. vs. 23. *Ne amplius Aquam bibe, sed exiguo Vino utere propter tuum stomachum, & crebras infirmitates*: quod etiam ostendit quotidiana Experientia in Hominibus diuturnioribus Morbis enervatis, laboribus fatigatis, Senibusque; ubi contra nil levaminis, quin potius nocumentum vires dejiciendo *Opio* adferretur. Longe igitur alio modo *Opium* in nobis agit, ac *Vinum*.

Alii putant, quod subtilia quaedam Miasmata *Opii* cerebro communicentur, & inibi motum in vasis augendo nervorum compressionem efficiant; quod probant ex Animalibus, *Opio* ingesto enectis, in quibus ventriculum inflammatum, & cerebri vasa sanguifera admodum plena offenderunt, ut videre est in Mead Tract. de *Venenis* pag. 133. Hoc autem Experimentum, paulo severius examinatum, non demonstrat, quod

erat demonstrandum; dederat nimirum Auctor Cani ʒjß. *Opii* unde vehementer vomuit; repetivit dosin, qua Canis obdormire orsus est, sed ilico exilit convulsus, & caput Spasmis Convulsivis indesinenter agitabatur, donec fuerit extinctus: hinc mirum non est arterias in cerebro sanguine turgidas fuisse, nam hoc in sano Homine, nonnihil Plethorico, a vomitu violentiori facile contingit, ut Auctores Practici observarunt, & inde cautelas optimas deduxerunt; nempe sanguinolentis venam ante vomitorium secandam esse, ut concussione excitata praecaveatur vasorum ruptura intra cranium. Itaque effecta illa, post *Opium* assumptum producta, non immediate ipsi *Opio*, sed potius convulsionibus, vomitibus violentis adscribenda esse videntur; praeterea non est quantitas *Opii* proportionalis, sed potius irrationalis, a qua nulla regula Medica elici potest; hinc tale Experimentum nil probat, nisi quod *Opium*, irrationaliter datum, possit occidere. Tandem contrarium hujus sententiae patet ex pulsu placidiore, unice motum sanguinis Medico indicante, post usum *Opii* tempore dati.

Alii denique mucilaginosae *Opii* substantiae vires ejus adscribunt; sed quomodo, quaeso, una millionesima pars grani, & forte minus, ab *Opio* emanans, & odore Somnum inducens, mucilagine nervos per totum fere corpus subinde patientes mulcere potest? licet maxima quidem sit imaginationis vis, tantum tamen abest, ut hoc concipiat.

Aliam itaque rationem, quae, licet non Mathematica, & Geometrica gaudeat evidentia, omnium tamen ut probabilissima mihi arrisit, demonstraturus propositam viam ingredior. Effectus, quos *Opium* producit, non crassa ejus substantia, sed subtilissimae ejus particulae praestant; nam illae solum Olfactus Organum afficiendo, pertinax quandoque Pervigilium in salutares Somnos commutarunt, vide apud ETTMULLERUM in Diss. de *Opii vi Diaphor.* cap. II. §. 29. quod non efficiunt stimulando, nam omnia inassueta stimulatione Sternutationem producunt; *Opium* vero excitatam sistit. Quo ergo modo id

fa-

faciunt in Organo Olfactus? Processus mamillares infinita stamina nervosa per Organum Olfactus diffundunt, quae in membrana Schneideriana, in sex finibus expansa, fere nude jacent; hinc facillime ab effluviis odoriferis ad interiora cavernarum penetrantibus afficiuntur; effluvia autem *Opii* penetrantissima sunt, & Saponacea sua indole perspirabili, & circumcirca nervos exhalanti valde miscibilia, non tantum globulos ultimos, sed etiam ipsa solida stamina, qua patent parte, afficiunt, cujus rei Mens conscia reddita immemor fit aliarum actionum Animalium, sive id fiat abblandiendo, sive alio modo; hinc & Spiritus eo non mittit tanta copia, aequalior fit eorum motus, quies actionum Animalium, & sic tandem Somnus universae Animalitatis oritur. Eundem effectum videmus in Auditu, qui aeque, ac Olfactus tactu nervorum percipitur; si nunc radii sonori in fibrillas nervi auditorii blandissime, & subtilissime agunt, uti fit in Musica blanda, languida, & Susurro leni arborum foliosarum, Mens eodem fere modo, ac in Olfactu, immemor redditur alias actiones Sensibus inservientes perficiendi.

Quantum autem effluvia medicata, Organo Olfactus applicata, valeant non tantum in nervos Animales, verum in Vitalitatem ipsam, ostendunt gratissima illa effluvia panis de furno calentis, quibus prae debilitate, & senio moribundi refecti vitam ad horas, & dies prolongant. Effectum hunc ipse DEMOCRITUS in extremis cum morte luctans exemplo probavit, docentque illustriorum Medicorum observationes. Ut autem haec effluvia se habent ad resuscitandam Animalitatem, sic *Opii* sese habent ad inducendum Somnum. Dein etiam probabile videtur, quasdam moleculas ad interiora resorberi, & lege circuitus ad cerebrum ipsum demum deferri. Quomodo autem Spirituum influxum impediant, me non posse exacte determinare lubenter agnosco. Attamen hae moleculae primi Somni causa non esse, verum profundiorem & facere, & continuare ulterius posse videntur.

Quae hactenus de efficacia *Opii* externe naribus applicati dixi, de usu externo in alio corporis loco, & interno intelligendum

est,

eſt. Hoc vero notandum, illud introſumptum certiores, & manifeſtiores effectus edere, cum ad plurium nervorum ſuperficiem, extremumque perveniat, & copioſius quoque a venis reſorbeantur particulae ejus ſubtiliores. Actio haec quamdiu duret, recte dici nequit, quia illud variat pro varia corporis conſtitutione, & temperamento; in Cajo quippe ad ſex, in Titio ad tres, in Sempronio ad quatuor horas extenditur.

Hiſce praemiſſis ſponte quaſi manu ducimur ad explicandum, in quibus affectibus *Opium* cum ſalute Aegri tuto praeſcribi poſſit, & in quibus nocumenta adferat, quod ipſa Natura Conſervatrix a Medico Miniſtro ſuo unice exigit.

CAPUT SEPTIMUM

Vires, *atque Uſum* Opii *exponit.*

XXXIX.

Ab omni fere aevo inter Medicorum Filios maximi momenti, & utilitatis de *Opio* agitata fuit Quaeſtio; cum quidam illud ad coelum uſque multis encomiis attollant, alii vero contra ad *Venenorum* genera relegent, & magna contentione e Medicina exulare velint: hinc peropus eſſe exiſtimavi in ipſo hujus Capitis initio inquirere, quid *Venenum* ſit? & num tale etiam *Opium*?

Venenum itaque eſt omne id, quod pauca quantitate datum aut Vitam aufert, aut ſummum diſcrimen adfert, excitando in corpore vehementia Symptomata. Si nunc *Opium* conſideremus, quod, quando quis alterius Vitae inſidiator ei occulte porrigit tria, quatuor, quinque, vel plura ejus grana, his ille infectus in Somnum perpetuum incidat, profecto hoc in

caſu

casu tam in manu porrigentis, quam in corpore assumentis *Venenum* jure merito dici potest, & quidem horrendum eo magis, quod ejus nesciatur Antidotum, in pluribus aliis *Venenis* cognitum. Verum enimvero quamquam haec ita sint, potiori tamen jure *Medicamenti*, quam *Veneni* nomine insigniri meretur, cum in summis malis omnibus remediis palmam facile praeripiat, nec unquam Antidoto egeat justo tempore, & debita dosi exhibitum. Hinc Magnus SYDENHAMUS Pag. 186. non dubitavit, Medicinam, *Opio* destitutam, mancam pronunciare, qui loco citato commoti quasi animi impetu multiplices ejus laudes recitat. RIVERIUS etiam passim in Praxi illius triumphantes in multis morbis, contra omnia molimina rebellibus, vires multoties expertas commendat. Atque adeo evictum satis est, nisi fallor, quod *Opium* ut beneficum remedium ab Adorando Creatore in usus necessarios nobis concessum sit, veluti Vinum de Vite ad reficiendas vires; nimius autem, vel intempestivus usus utriusque *Veneni* rationem habet, sive acuti, sive chronici. Hic quadrat

Temporibus Medicina valet, data Tempore prosunt,
Et data non apto Tempore Vina *nocent.*

XL. Ordo nunc exigit, ut ad usum ejus exponendum transeam. Auctores autem quamplurimos consului, & omissis multorum ratiociniis ad ipsorum experientias confugi; verum & in his inveni diversissimas sententias, alter quippe felices ab *Opio* dato successus enarrat, alter in eodem morbo funesta exaggerat Symptomata. Quamobrem cum SYDENHAMO, BOERHAAVIO, & OOSTERDYKIO adhaerere optimum esse abitror, utpote Viris tam validis rationibus fundatis, quam longa experientia edoctis, qui genuino candore Remp. Medicam inventis illustrare, Lectores, vel Auditores erudire serio conantur.

XLI. Proposueram primo de Morbis, in quibus *Opium* salutare auxilium præstat, serie alphabetica specialius differere; sed quia illud pagellarum, & temporis angustia vetat,

generaliores tantum vires adducam, quibus intellectis facile *Opii* indicatio in infinitis fere casibus cuilibet patebit. Hae autem vires sunt 1°. MAGNANIMITATEM inducere, 2°. DOLORES insigniter sedare, 3°. SOMNUM procurare, & 4°. EVACUATIONES nimias sistere.

XLII. Omnium itaque primo examinandum sese offert, quomodo *Opium* MAGNANIMITATEM, generosam illam virtutem, in arduis negotiis maxime necessariam, inducat; quod, si non demonstrative, saltem probabiliter secundum datum systema, praestare conabor. *Opium* itaque parva quantitate, scilicet ad granum ½ sumptum, quatenus subtilissimis suis particulis per nervos Mentem afficit, eatenus compescit excessum influentium, defectumque resarcit, quo facto Menti in omnia organa imperium liberius redditur, ita ut de sensibilibus praesentibus melius secum ratiocinari, futura ex concatenatione praecedentium praevidere, viribus cognitis inferiora aggredi, eas excessura vitare queat: hic status in Homine proprie *Magnanimitas* dicitur; non enim viribus valentes *Magnanimi* censendi sunt, sic V. G. Melancholici robusti quidem sunt, at meticulosi. Praeterea *Magnanimitatis* non est omnia sine discrimine audere, sed potius temeritatis; quemadmodum Turcae faciunt, qui cum Christianis conflicturi illud affatim assumunt, non *Magnanimitatis* ratione ducti, sed ut temerarii Andabatarum more coeco impetu omnia indiscriminatim adoriantur, & temeraria audacia formidabiles videantur. Quantum autem *Opium* cum aliis admixtis in nostra Oeconomia valeat, exemplis lectu jucundis adfert *Kaempf.* Fasc. III. Obs. 15. recensendo Electuarii cujusdam Magici, cui illud ingrediebatur, mirabiles rerum Metamorphoses in Mente excitatas. Verum, quomodo haec fiant, omnem omnino imaginandi, & intelligendi vim exsuperat; nec etiam respectu hujus *Opii* usus pertinet ad Medicinam, utpote vitiorum inducendorum proprie nesciam. Pluribus etiam aliis commune est relevare animum, uti est Crocus, praecipue ejus Extractum *Aroph. Paracelf.* dictum, & Vinum generosum modice sumptum. Hinc OVIDIUS dicit

——— ——— —— Vina *parant animos.*

Hisce & Aromata gratiora, uti Cinnamomum, & Caryophylli prope admodum accedunt, quod perbelle advertens SYDENHAMUS ex his quinque Laudanum suum Liquidum composuit, emendandum puto nunquam; est enim in eo, quod pluribus indicationibus satisfacit, & cujus efficacia Experimentis confirmata est quamplurimis, inprimis tamen, ubi simul motum Vitalem augere animus est.

XLIII. Proxime jam sequitur DOLORIS leniminis explicatio. *Dolor* quid sit, potius sensu tactus, quam ejus definitione intelligitur, & tristi quadam sensatione omnia Viventia eum designant; illum autem in nervorum tensione, Solutionem Continui moliente, consistere ostendunt Emollientia, Laxantia partibus dolorificis tensis imposita. Hanc nervorum tensionem, vel pro parte solutionem, efficiunt vel humores acres, vel causae violenter agentes, ut dentes, qui ex alveolis emergendo fibras, membranas superpositas duritie, & acutie perforant, tunc Natura nervum, quacunque de causa Solutionem Continui minitantem, in Spasmum agit, liquidum nerveum majori copia illuc determinando; *Opium* vero facit eam dolentis loci immemorem, laxantur nervi, & vasa; si tum causa mobilis est, vi circulationis reliquis fluidis restituitur, & aliquando sic e corpore eliminatur; si vero pertinacius impacta haereat, humorum affluxu augetur, & hinc malum saepe post *Opii* usum increscit. *Opium* autem in *Dolore* indicatur, ubi est Symptoma urgens, uti pertinax, magnus, acutus in parte nobiliori; item in parte quacunque nullam quietem concedens, sive sint dolores capitis, sive viscerum inflammatorum, sive tormina ventris, sive membrorum, &c. qui brevi Oeconomiam Animalem perturbando Mortem inferunt; hinc si Natura levioribus emergere non potest, ad *Opium* tanquam ad sacram salutis anchoram confugere solent Practici. Notandum tamen in Inflammatione, si in Suppurationem, Gangraenam, &c. abeat, Opiata Drastica, tollendo *Dolorem*, Naturae optimum custodem, loci affecti statum indi-

cantem, potius accelerant Mortem; nisi Medicus, dum Aeger dormiens morbum non sentit, vigilem ejus curam habeat, attendendo ad respirationem, calorem, sudorem, excreta, somnia, &c. praeterea hoc in casu non convenit, nisi V. S. Clysmatum injectiones, & Decoctorum humectantium, diluentium, & refrigerantium usus praegressus fuerit

Quod ad PODAGRAM, illam *Doloris* Reginam, attinet, in illa circa *Opii* usum etiam prudentem valde oportet esse Medicum: hinc Cl. BOERHAAVIUS, non sine Honoris titulo nominandus, Aph. 1278. tantum ad summam doloris sævitiem temperandam, urgente summa necessitate, Opiatorum internorum usum praecipit. Hoc idem Clariss. OOSTERDYKIUS, Praeceptor meus summe etiam Honorandus, suis Auditoribus commendare solet, quando scilicet adeo ferox saevit *Materia Podagrica*, ut inde Febres, Deliria, Vigiliae, Fastidium ciborum, & remediorum internorum, atque externorum excitentur; sed simul etiam monet, quod prudentissime, & exigua tantum dosi praescribi debeat. Ast SYDENHAMUS quoque contendit Laudanum suum Liquidum *materiam Podagricam* retropulsam revocare. Vid. pag. 474. *Sin autem*, inquit, *gravius Symptoma aliquod, inducias haud ferens, ex retrocessu* Materiae Podagricae *subito ingruat, & mortem Aegri minitetur, neque Vino, neque Exercitio supra laudatis fidendum, verum hoc in casu modo non caput, at partes vel Naturales, vel Vitales ejusmodi malum impetat, ad Laudanum statim confugiendum, nempe Laud. Liquidi gutt.* xx. *haustulo Aq. Epidemicae immixtae propinentur, & in lecto ad quietem Aeger se componat.*

XLIV. SOMNUS est quies Sensuum externorum, & internorum; hic autem moderatus quantæ necessitatis est, tanti detrimenti censendum est *Pervigilium*, in quo Liquidum Vitale nervorum, quod nulla arte, nisi Somno reparari potest, dissipatur: hinc, in quibus casibus soporifera *Opii* vis ad *Somnum* reconciliandum indicetur, & felicem eventum exhiberi possit, nunc exponam; quod praestaturus necesse habeo praemittere ejus causas compendio a Cl. BOERHAAVIO *Inst.* §. 856. conscriptas, & in classes redactas. *Pervigilium*, inquit, *oritur* 1°.

a nimia determinatione Liquidi nervosi ad organa Sensuum: 2°. *a nimio ejus raptu versus cerebrum, obstructis inferioribus a frigore, aliave causa; ut in Hypochondriacis, Melancholicis, Maniacis inferius frigentibus*: 3°. *ab irritante quocunque, & ubicunque posito, quod organa Sensuum maxime cerebri vellicat*: 4. *a nimio motu humorum, cerebri meatibus adhucdum apertis*: 5°. *a morbis, in quibus illa praememorata praedominantur; ut a Febribus, Phrenitide, Melancholia, Doloribus, Suppurationibus, & similibus Malis.*

XLV. 1°. Quae Mentem *Spiritus in organa Sensuum determinando* afficiunt, sunt profundiora studia circa objectum quoddam obstrusum cognoscendum; varia opera Artificum, quorum finem mercedis necessitas urget; curae seriae negotiorum cum metu; dolores, de quibus jam ante, & alia id genus plura, quibus Mens crebro excitata *Somni* capescendi immemor in destructionem Oeconomiae totius operatur, quo in casu praeter Moralia, quae Mentem ab objecto avertunt, secure *Opium* exhibetur in substantia, aut pauxillo Croci admixto, aut ejus Tinctura cum Aqua, vel Aceto, vel Vino facta. Ad hanc classem facile referri possunt *Passiones Hystericae*, *Spasmi*, *Motus Convulsivi*, qui morbi praecipue oriuntur a nimio, & turbulento influxu Spirituum: in his autem quantopere saepe Opiata proficiant, omnis omnino Practicorum observatio demonstrat; verum in Hystericis Uterina, & Evacuantia praemittenda sunt, teste SYDENHAMO pag. 417. ob rationes ibi allatas. Sed forte objiciet quis *Opii* vires esse *Incitatrices*, atque adeo contrarias quietem inducentibus; quandoquidem Turcae summo plerumque cum Foeminarum gaudio ad Venereos appetitus, stimulosque excitandos usurpari solent; imo refert JOH. JACOB. SAAR *Itiner. Ind. Orient.* quod ejus usu quidam adeo Veneris oestro irritati fuerint, ut plus una nocte potuerint, quam Succubae sustinere poterant: & SACHIUS in *Ephem. Germ.* ann. II. obs. 69. memorat, in bello Turcico contra Christianos caesos omnes visitatos, *erectam hastam*, & *Priapismum* ostendisse; hujus quoque rei exemplum Smirnae se vidisse retulit.

mihi Vir eruditissimus, & fidelissimus, cui fidem nullo modo denegare volui; etiamsi GARCIAS cap. 4. scribat, *Opium* potius Veneris stimulos infringere, quia noverat nonnullos Lusitanos, qui hujus esu steriles, & impotentes facti erant. Obiter ergo, ac tanquam per Parenthesin, de hoc ejus effectu quaedam mihi sunt dicenda. Illum effectum, si verus est, uti verissimum esse confido, praestare debet vel *semen ipsum augendo*, quod minime crediderim, quoniam longa Pepsi opus est ad conficiendum elaboratissimum hoc liquidum, a laudabili primo succo nutrititio extractum hinc

Ovaque sumantur, (dicit OVIDIUS) *sumantur Hymettia mella,*
Quasque tulit folio Pinus acuta nuces:

vel *novas Voluptatis* Menti imprimere *illecebras* necesse est, sed tunc profecto est irritus conatus natura effectum recusante: hinc & Amorum Lusor, postquam varia stimulantia recensuit, subjungit

Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi:

vel tandem *Sanguinem* ad Partes Genitales vel invitis *determinare* debet, quod certum nondum adeo est. Hoc ergo phaenomenon non ita facile explicari posse existimo; nam primo omnis Spasmus, quem etiam *Priapismus* supponit, in morte resolvitur, quantum saltem cognitum est; dein *Opium* ipsum potius *Priapismum* curare, quam producere videtur. Itaque huic objectioni unice respondendum habeo, quod, licet *Opium*, intempestive, & nimia quantitate datum, Spasmos inducat, minime tamen inde sequatur, quod tempestive, & conveniente dosi illos etiam compescere non posset. Idem videmus in Evacuatione sanguinis, quae saepe Convulsiones & Spasmos uno quasi momento sanat, sed quae etiam, si nimia fuerit, uti contingit in magnis Haemor-

morrhagiis, Convulsiones ad mortem usque producit. Dein forte in assuetis aliam vim exerit; hujus rei mirum certe exemplum habemus in *Ephemer. German.* vol. II. pag. 203. quod nimirum Foemina septuagenaria, Opiato cuidam assueta, incideret in Dyspnoeam, ubi a Medico potus Opiatus ob defectum virium, & muci abundantiam interdicebatur, & alia praescribebantur remedia Bechica; sed multum defuit, ut vel ullum Aegrota habuerit levamen, ut potius morbi status multo deterior fuerit factus, unde Medicus cogebatur Opiatum potum iterum permittere, quo vix permisso, Aegram in meliori statu invenit, dum mucus copiose exspuebatur; alvus, quae extra *Opii* usum erat adstricta, lubrica fiebat; & in dies malum imminuebatur.

XLVI. 2°. *Nimius raptus versus cerebrum*, mobilitate staminum adhuc libera, continuum *Pervigilium* efficere solet, quacunque de causa motus ille ad superiora augetur; nemo enim facile indormiscet, nisi pedes incaluerint prius, in quo casu Fotus proprie Narcoticum est: Verum, si a visceribus male affectis, liberiorem humorum transfluxum impedientibus, hujus ad superiora raptus ortus fuerit, ut in *Hypochondriacis*, *Melancholicis*, *Maniacisque* fit, ita ut Ægri dormire neutiquam videantur, arte Somnus procurandus est; sed quomodo? *Opium* HELMONTIUS, aliique plures excludunt, dicentes Delirium inde augeri, nec quadrupla dosi datum, Somnum conciliare: HILDANUS vero Cent. IV. Obs. 9. HORTIUS Lib. 10. magni quoque Practici, usum *Opii* in hoc affectu quam maxime laudant; imo BERNARDUS HEUTE descripsit curationem *Maniae* certam; & saepius ab eo institutam, qui dabat mane, & vesperi *Opii Crudi* gr. ij. in Aq. Font. soluti; & si dosis illa nimis parva esset, & nulla requies sequeretur, addebat tunc gr. j. si adhuc nulla veniret quies, addebat adhuc gr. j. mane, & vesperi, & hanc methodum instituebat, donec justa inventa esset dosis, ita ut habuerit *Maniacos*, quibus *Opii* gr. xij. imo xv. pro una dosi exhibuerit; quod tamen sensim, & non prima vice faciendum monet: Cui ergo fides est adhibenda? Utrique certe; nam, si ex doctrina SYDENHAMI debitae Evacuationes;

nes; & Medicamentorum attenuantium usus praemissus fuerit, *Opium* auxilium feret, adstipulantibus BOERHAAVIO Aph. 1127. & OOSTERDYKIO; protractae quippe *Vigiliae* quam maxime nocent, quia his totum corpus exficcatur, & incalescit; hinc etiam major dosis requiritur: si vero dicta non praemittantur, sopitur quidem ferocia, sed denuo redeunt Symptomata, & tunc vehementius saeviunt. Quo autem morbi statu, & tempore in *Melancholia* conducat, vide *Boerh.* Aph. 1097. 1106. 1115.

XLVII. 3° *Irritantia* quo modo, & quo remedio cicuranda, & educenda sunt, ex iis, quae postea de Perturbationibus alvi dicemus, desumi poterunt.

XLVIII. 4°. *Motus nimius humorum* oritur a velociori cordis, & arteriarum intra datum tempus contractione, quae iterum pro causa agnoscit velociorem reciprocum influxum Liquidi nervosi, cerebri, & cerebellosi in musculos cordis, & sanguinis in cava ejus. In hoc autem motu aucto consistit *Febris*, vide *Boerh.* de *Febribus*. Atque adeo nunc datur locus paucis ejus utilitatem in *Febribus* adferre. Si *Febris* nempe oritur ab *Animi Affectibus*, V. G. si Homo antea quietus afficitur injuria, quam ferre nequit, irascitur, calet, & *Febrim* habet, quae in Britanniis dicitur FEBRIS SPIRITUUM; quae solo fere *Opio* curatur. Praeterea videmus, *Febres* plurimas, ob vehementes humorum motus discrimine plenas, *Quiete*, & *Somno* tuto, & jucunde a Natura ipsa aliquando curari, Aegris vel invitis ad *Quietem* compulsis: hinc in animum induximus, iis in morbis gratissimum fore, & ab ea indicari illud, quo *Quies*, & *Somnus* tuto conciliari possit, ut vires recuperet ad subigendam materiam morbi nondum mobilem; ad cujus subactionem tempus expostulatur, *Pervigilio* minime impetrandum; *Pervigilio* enim raro Aeger *Ardenti* laborans ad quartum diem pervenit: adeo urgens Symptoma hoc, adeo funestum! Quamobrem si rite indicata remedia nil proficiant, & morbus sit in incremento, secure Medicus Heroicum hoc remedium in Aceto solutum, & Aquis admixtum parca copia morbo, & morti instanti opponit; tunc enim Symptomatibus urgentibus, *Pervigilio* nimirum, & *Dolori* obviam itur, & *Somni* dulcedinem procurando laxantur om-

omnes fibrae, & membranae corporis; unde cava, & canales capaciores facti plus liquidi in se recipiunt, quo sedatior exorbitantium redditur *humorum Motus*, quod innuit pulsus rarior, tardior, & respiratio minus frequens, sicque una fidelia duo dealbantur parietes. Sed Regula quaedam, quae quidem circa *Opii* usum plerumque observanda, hoc in casu praecipue obtinet; scilicet ad Opiata non esse confugiendum in *Febri*, maxime *Ardenti*, si missione sanguinis, aliisque mitioribus, uti Emulsionibus leniter Hypnoticis, *Somnus*, induci possit: nam

Indiget haud ferro, *qui novit vincere* verbo.

Porro semper attendendum, an *Crisis* instet, vel Natura defoecationem materiæ peccantis moliatur; tunc enim Cane pejus, & Angue *Opium* evitandum est; nam illud *Motum humorum*, quem Natura medicatrix saepe paulo majorem ad crisin necesse habet, coërcendo, vel alio modo varias Secretiones, & Evacuationes, atque adeo etiam hanc defoecationem materiae *Criticae*, si non supprimit, saltem retardat. Ettmullerus tamen Cap. III. §. 10. putat *Opium* circumspecte adhibitum in Evacuationibus *Criticis*, quæ fiunt per *Sudores*, *Urinam*, *Tumores*, minus impedire hasce *Crises*. Alii vero temerario ausu, ubi dolores adsunt, & parum modo urgent, sine attentione, unde hi fiant, vel ad tempus morbi, Opiatis semper insistunt, qui quidem blandiuntur Aegris, quatenus molestiam morbi tollunt, sed pessimi saepe sequuntur effectus. Quamobrem Cl. Oosterdykius hoc quam maxime Auditoribus suis quotannis inculcare solet.

In *Intermittentibus* autem *Febribus* plerumque non videtur necessitas esse ad *Opium* confugere, quum Paroxysmo finito Natura sponte sua ad *Quietem*, & *Somnum* se disponat: verum, si Medicus per Sudoriferum *Frigus* praevenire, sicque Paroxysmum avertere velit, locum habere posset; vel quando tumultum ab *Emetico*, *vel Purgante* in humoribus excitatum per Paregoricum sedare animus est, secundum praecepta Sydenhami pag. 86. & 98. vel si ob peculiarem quorundam corporum *Idiosyncrasiam* accidat, ut *a Cort. Peruvian.* usu tanquam

a Carthartico fortiori adsumto Aeger violenter expurgetur; vel tandem si ob Vomituritionem fere continuam *Corticem* deglutitum retinere nequeat; in his casibus Vomitionem, vel Evacuationem nimiam per alvum prius per Laudanum suum Liquidum compescere solebat idem, ut videre est pag. 303. & 305. Praeterea Veteres nonnulli, uti GALENUS, qui Lib. de *Theriac.* ad PISONEM, usum Theriacae propria Experientia confirmatum laudat; denique TRALLIANUS Lib. XII. cap. 8. varia ad *Quartanas* Antidota *Opio* mixta memorat.

XLIX. In classe 5ta an conveniat, satis superque ex dictis constat. Quaedam tamen de administratione *Opii* in *Phrenitide* adducam; quam cautissime descripsit SYDENHAMUS pag. 69. *Ex fideli, atque idoneo Observationum plurimarum complexu pronuncio Laudanum, vel alia Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus Febris ad Symptoma hoc levandum, vel non prodesse omnino, vel, quod saepe accidit, etiam obesse, verum in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citius autem nunquam prospere exhibitum novi. Quod si autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe tunc perfectiori facta.* Attamen idem ille Pag. 377. *de Curatione Variolarum in Infantibus* agens dicit, quoties vel *Phrenesi* corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omnia indicantur. Hinc & aliis remediis in *Phrenitide* per aliquot dies frustra tentatis, nec cedente malo, Opiatis utendum esse docet BOERHAAVIUS Aph. 781. non ut per ea causa tollatur, sed majora Symptomata prohibeantur. Haec autem nunquam statim, vel ante Evacuationes exhibenda sunt; nam tunc quidem *Somnus* inducitur, sed plerumque *male cedens*; ita ut Aegri magis *furibundi* & *inquieti* inde moriantur.

L. Denique *Opium* EVACUATIONES NIMIAS sistere, motum nempe, & sensum villorum intestinorum minuendo, nemo negare potest; quarum unam, quippe *Choleram*, pro exemplo explicandam elegi. Hic fluxus juxta sententiam SYDENHAMI pag. 57. nec adstringentibus, nec *Opio* cohibendus est, sed humores acres, utpote causae, expellendae sunt, quibus expul-

pulsis ad dolores ab evacuante residuos mitigandos quidquam dare licet. RIVERIUS vero Pag. 237. ita ratiocinatur, *in Cholera morbo vomitus cohibendus est Narcoricis, interque Narcotica principem locum obtinet Theriaca rec. quae ad* ℥ij. *exhibita vehementes illas Evacuationes velut in momento cohibet, idem praestat Laudanum opiatum, ad gr.* iv. *exhibitum.* Quis horum imitandus? Potius puto eum imitandum, qui ad causam tollendam, quam qui ad Symptomata consopienda respicit; nam *Opium* quidem in hoc casu facultatem sentiendi in nervis sopit, non vero videtur invertere causam stimulantem, saepe a fructibus horaeis ortam, quorum succum depravatum non corrigit. Verum etiam monet idem SYDENHAMUS pag. 177. *Diligenter animadvertendum esse, quod si non accesserit Medicus, nisi postquam Aeger vomitu, ac dejectionibus ad horas decem, vel duodecim fuerit exhaustus, & jam frigescant extrema membrorum; hoc in casu, omissis aliis quibuscunque auxiliis, recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, Laudanum intelligo, confugiendum est, quod non tantum exhibendum est urgentibus Symptomatibus, sed etiam cessantibus vomitu, & Diarrhaea mane, & sero quotidie repetendum, donec pristinas vires Aeger, ac sanitatem tandem recipit.* Ejusdem est sententiae Cl. BOERHAAVIUS Aph. 722. *Sanatio,* inquit (nempe Diarrhoeae, quae est pars hujus affectus) *absolvitur acris irritantis lenimine, expulsu per Emetica, Purgantia, Clysmata, pacatione impetus per Narcotica:* quibus omnibus Magnus ille Vir intendit causae stimulantis ablationem, & correctionem, antequam ad Opiata deveniat, quod & ratio ipsa fieri debere persuadet. RIVERIUS vero indiscriminatim exhibet parum de causa mali anxius, & felices successus, quos quandoque observavit, potius Naturae vigori, quam Medicamento adscribendi sunt, nisi forte *Cholera* sit Epidemica, in qua ipse SYDENHAMUS Laudanum suum Liquidum ad guttas xxv. exhibuit cum successu optimo, vide pag. 296. Nonnulli media via incedunt, & Purgantia cum Anodyno admiscent. Subinde vomitus, & alvi fluxus Symptomatici in sexu sequiori ab affectione Hysterica contingunt, quos *Opium* Antihystericis junctum sanat, referente SYDENHAMO pag. 416. Tandem se-

cure quoque sistitur Diarrhoea Opiatis, si post mercurialia suborta salivationem, a Medico intentam, impediat. Si vero alvi fluxus laxitatem *fibrarum intestinorum*, *vel obstructa oscula* pro causa agnoscit, minime his obtemperat. Verum, quia nimis longum foret de Evacuationibus in specie agere, illas silentio praetereo; praesertim cum ex dictis *Opii* indicatio in illis abunde satis cognoscitur, uti & in Haemorrhagiis quibuscunque nimiis, quando nempe partem vellicatam sopit, & sanguinis impetum nonnihil refraenat. Circa usum in his eadem fere observanda sunt, quae statim proposita sunt; & praecipue quidem divinum in his circumstantiis effatum HIPPOCRATIS Sect. I. Aph. 2. *In Perturbationibus ventris, & Vomitibus sponte evenientibus siquidem, qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt, sin minus, contra; sic vero & vasorum Evacuatio, siquidem fiat, qualem fieri decet, confert, & facile ferunt, sin minus, contra. Quocirca considerare oportet, & regionem, & anni tempus, & aetatem, & morbos, in quibus expedit, aut non.*

LI. Haec tamen Regula minime generalis est censenda, quod nempe illud omnes *Evacuationes*, & *Secretiones* imminueret; contrarium enim observarunt quam plurimi, inprimis ETTMULLERUS in Diss. de *Opii vi Diaphoret.* qui non sine ratione, & Experientia *Diaphoresin* ab *Opio* augeri contendit: sed quomodo hunc effectum producit? *Opium* Somnum efficiendo, & Spiritibus Animalibus quasi segnitiem, & torporem inducendo vasorum cutaneorum tonum, atque tensionem laxat; hinc, quae actionibus Vitae, & motu Animali praegresso die in perspirabile conversa sunt, per orificia extrema laxata facile exhalant, non tantum in externa, sed in omni superficie etiam interna: quod respiratio dormientis docet longe humidior, ac vigilantis, quae instar nubis densae, ex ore emergentis tempore frigido in dormiente advertitur; in vigilanti vero stante eodem frigore non tam densa est, nec tam procul ab ore remissa. Huncce Somni effectum jam scivit VIRGILIUS,

—— —— *fessos sopor*, inquit, *irrigat artus.*

Dein SANCTORIUS illud confirmavit, qui multorum annorum decursu innumeris Experimentis monumen-

menta sua condidit, ut ipse in Praefatione fatetur; & hujus sententiam, ut datum, adsumpsit Cl. BOERHAAVIUS magnum illud mundi ad occasum vergentis lumen magno Medicinae damno ab inexorabili Fato exstinctum: sed Cl. GORTERUS, Experimenta ad stateram in se ipso instituens, Perspirationem invenit in Somno minorem, quam in Vigiliis; quod ulterius rimari ad praesens minus facit institutum.

LII. Verum autem in *Fibra laxa*, *Viscididitate humorum*, *sanguinis Penuria* minime *Opium* convenit, eo quod per Somnum partes adhuc laxiores, & torpidiores reddat, ut capiant plura liquida, unde congestiones, obstructiones, & morbi inde facile orituri: sed inferre quis forte posset ex dictis sequi, *Opium Magnanimitatem* non inducere, si debiles dejiciat, adeoque nostram superius allatam sententiam non subsistere? Respondeo hanc intelligendam esse in subjecto accommodo, in quo omnia requisita ad *Magnanimitatem* praesto sunt, sed qui eget quodam extrinseco, ut quam proxime in actum deducatur; dico *quam proxime*, nam in Juvene, viribus exhausto, iis sensim recuperatis, redit haec generosa facultas, caeteris paribus, quae in debilitato valde erat remota: soluta igitur est objectio; & hinc intelligitur id, quod SYDENHAMUS dicit pag. 186. Laudanum esse praestantissimum remedium cardiacum. Hoc *Opium* cum aliis remediis commune habet, E. G. cum V. S. quae in uno casu vires dejicit, in alio vero optimum est Cardiacum. Quamobrem dicta ita limitari nolim, ac si nunquam Anodyna, & Opiata in debilitate perhibenda forent; inprimis Laudanum liquidum *Sydenh.* in iis, qui alvi fluxu, diutius perseverante, exhausti fere sunt; dicto enim Medicamento eorum saluti optime consulitur, quia coërcito fluxu, & quiete concessa, Natura vires ad causam morbi subigendam recuperare consuevit, alioquin defectura; dum vero lentiori morbo vires exhaustae sunt, integre ab Opiatis abstinendum, nisi forte Symptomata alia maxime urgentia illa indicent.

LIII. Denique *Infantes tenelluli* Opiatorum usum frequentem non ferunt; tenellum enim eorum cerebrum facile diathesin contrahet per totam vitam immedicabilem: hinc & SY-

DENHAMUS pag. 377. etiam vetat in illis Diacodii usum, nisi morbus periculum grave intentet, idque duabus de causis; primo quia usque adeo non calent *Infantes*, atque illi, quorum fax, plenius accensa, jam luculentius ardet; dein quod Narcoticorum jugiter adsumptorum vim non ita bene ferat aetas mollior, & magis infirma; adde, quod sponte sua Somno fere perpetuo morbi taedia fallant Infantes. Hanc ob rationem Resp. Veneta prudentissime cavit, lege circa usum Theriacae promulgata, ne eadem *Senibus*, vel *Infantibus* exhibeatur.

LIV. Hisce tandem ad finem properans DOSIN Opiatorum adnectam. Est *ordinaria*, vel *extraordinaria*; *ordinaria* in substantia est in non assuetis a gr. ß. ad gr. j. vel ij. pro vice simplice, sed *Dosis*, ubi opus est, repetenda; verum tutissime agit Medicus, si a secunda *Dosi* abstineat, donec prima *Dosis* vires exeruerit. *Extra ordinem* vero saepe augetur, vel propter morbi urgentiam, vel temperiei, & Hominum diversitatem, vel denique propter consuetudinem; assueti enim illud magna copia devorant, & ab illo abstinere vix possunt sine manifesto Vitae discrimine, vide CHRISTOPH. A COSTA *Arom.* Lib. I. cap. 2. *Opiaphagorum* autem exempla ubique apud Auctores inveniri possunt: unum tantum adferam, quod Cl. OOSTERDYKIUM suis Auditoribus se vidisse narrantem audivi. Homo erat diuturno singultu vexatus, qui nullo auxilio leniri poterat, nisi *Opio*, in initio ad gr. tantum j. dato, sed continuato usu ita illi assuevit, ut *Dosin* sensim sensimque augendo, tandem una vice ℥j. vel ℥jß. assumere necesse habuerit.

Externe admiscetur Fomentis, Emplastris, Unguentis, Clysteribus, &c. Sed prudens sit Medicus, ne plus, quam gr. ij. vel ad summum iij. clysmati admiscenda praescribat, nam ejus gr. IV. clysmate injecta mortem per Somnum induxisse idem Vir Celeberr. retulit.

Tinctura *Opii* cum Sp. Vini a gutt. x. xx. ad xxx.

—— cum Aceto fere eadem est dosis.

Laudan. Liquid. Sydenh. Adultis a gutt. xiv. xvj. xviij. ad xxv. Infantibus vero a gutt. vj. vel vij. ad viij. vel ix.

Lau-

Laudan. puri.
—— Cydon. } a gr. ß. ad i. ij. vel iij.
—— Opiat.

LV. Ingreditur *Opium* tanquam basis plures in Officinis compositiones.

Diascord. Sylvii ℈j. æquivalet grano j. *Opii.*

—— Fracast. ℥j. circiter gr. ijß.
Mithridatii Damocr. ℥j. fere gr. ij.
Philonium Mezuae est tam calida confectio, ut sine inflammatione faucium vix deglutiri possit. Hujus ʒj. fere gr. V. Sem. Hyosciam. albi, & gr. ijß.
—— Magni, seu Romani ʒj. plus quam gr. ij.
Requiei Nicolai ʒj. propemodum gr. j.
Theriacae Androm. ʒj. nondum gr. j.
Pilul. de Cynogloss. ℈j. Radicis Cynogloss. & Sem. Hyosciami albi gr. ijß. & totidem.
—— de Styrace ℈j. nonnihil plus quam gr. ij.
} *Opii* continet.

LVI. Ex hisce dictis deduci possunt:

1° Cur *Opium* nocet in *Phthisi consummata*, *Hydrope turgente*, *Podagra nodosa*, *Scirrhis viscerum*, *Senio*?

2°. Quomodo Opiata *humectant*, *&* *resolvunt*?

3°. Cur *Gravidae*, & *Puerperae*, si aliis levari posse videantur, *Opii* usus differtur?

4°. Cur in *Plethoricis* V. S. praemittenda?

5°. Cur in nimia quantitate sumptum etiam in Sanissimis facit *Inflammationes*?

6°. Cur in *suppresso Lochiorum*, & *Menstruorum Fluxu* aliquando juvat?

7°. Cur in *Rheumatismo* Anodyna, & Opiata saepe figunt causam?

8°. Cur in *Variolis* die quarto aliquando Laudanum Liquidum requiritur?

9°. Cur in *Variolis*, si die octavo Phrenitis a sudoribus suppressis oriatur, Narcoticum exhibendum?

10°.

10°. An Narcotica in *Tussi* subinde periculo quidem carent?

11°. An die undecimo in *Stadio Variolarum Suppuratorio*, orta Febri putrida, *Opii* larga potio ad vesperum aliquoties repetita juvat?

12°. Cur Narcotica egregia sunt in *Crispatione solidorum*, *Mobilitate nimia*, aut *ex Consensu Dolentibus?*

13°. Cur Anodyna saepe praestantissima sunt *Diuretica*, & *Alvum ducentia?*

14°. Cur *Cruditates* oriuntur a diuturno, & nimio usu *Opii?*

15°. Cur *Dolor Colicus* cum alvo adstricta aliquando non auscultat Purgantibus, nisi dato prius, vel admixto Anodyno?

16°. Cur *Opium* multum saepe praestat in *Hypercatharsi*, in *Urinae Profluvio* post abusum Diureticorum, *Conatu Parturientium alieno?*

17°. Quomodo Hypnotica *augent Perspirationem?*

18°. An Anodyna propulsione materiae ad cutim fiunt *Sudorifera?*

19°. Cur nocet illis, qui *Aquis Granensibus* utuntur?

LVII. Hactenus B. L. hacce in Dissertatione satis fuse, si non confuse explicanda, vestra forsan abusus sum patientia; quare nunc pedem figo, & Dissertationi, simul ac Studiorum Academicorum cursui colophonem impono, non dubitans, quin plurima in ea occurrant, quae palato vestro minus grata erunt: nec mirum; nam

Cuique suum caput est, huic quod placet, haud placet illi;
Sic placet, & placet haud semper in Orbe vigent.

F I N I S.

A N-

ANNEXA.

I.

Frigidum inimicum Oſſibus, Dentibus, Nervis, Cerebro, Dorſali Medullae: calidum vero amicum. Hipp. Sect. V. Aph. 18.

II.

Subſtantia Cerebri, Hepatis, & Renum non eſt glanduloſa, ſed vaſculoſa.

III.

Nullus eſt Morbus, qui ampliorem in corpore poſſidet thronum, quam dolor ad exercendum crudeliſſimum ſuum imperium.

IV.

Vigiliae, quacunque de cauſa nimis protractae, exhauriunt vires.

V.

Nimius ſomnus eas ſupprimit.

VI.

Somnus post prandium uni nocet, alteri prodest.

VII.

Causa stupidi ingenii multorum Hominum, ipsiusque fatuitatis perpetuae haud quaquam infrequens est illa non toleranda libertas, qua mulieribus Opiata a Pharmacopœis emere liceat, quibus morosos Infantes sopiant.

VIII.

Nec Lingua sapit, nec Nares olfaciunt, nec Oculus videt, nec Auris audit.

IX.

Quod saluti est, contradicit ei, quod est Venenum.

X.

Dolor, & Voluptas gradu tantum differunt.

XI.

Camphoram odore suo libidinem Veneream arcere nego.

XII.

XII.

Nuptiae Virginibus valetudinariis non raro remedii loco conducunt.

XIII.

Anastomosis morbosa aliquando obtinere videtur.

XIV.

Desperandum non est de possibilitate inveniendi remedium, quod calculum Vesicae dissolvere posset.

XV.

Nec Cibus, nec Potus, nec Chylus, nec Sanguis nos nutriunt.

TER INWYDINGE

VAN DEN HEERE

SALOMON DE MONCHY,

Tot Meester der Geneeskunde.

1.

Geen Eer van ooyt te zyn geheeten
  Apollô's Zoon voldoet myn Bêe;
  'k Misgun die Eertrap niet in vrêe
Aan hem, die sig staag heeft gekweeten
  In Parnas Hof, of die den Top
  Van Helicon dorst klimmen op.

2.

Neen, Waarde Vrient, 'k houw 't met geen Schryvers,
  Die siften op het minste woort,
  Die Lust heeft nooyt myn Hert bekoort,
Om steeds gehekelt door die Dryvers
  Op al het geen hun Haat, of Lust
  Vertoont, te smaaken in myn Rust.

3.

En daarom, neemt uyt 's Herten gronden
  De Wenschen, die ik op Uw Feest
  (Waar van Gy tans wel allermeest
Op heeden hebt genot gevonden).
  Met goede Vrientschap van myn aan,
  Gelyk gy alles hebt gedaan.

4.

4.

'k Wens U, MONCHY, (die naar lang ſweeten,
En meenig jaar ſtudeerens, tans
Den Doktors Trap bekleedt, met Glans;)
Dat Gy ten allen tyt meugt weeten,
En kennen daaglyks meer, en meer,
't Genot van deeſe groote Eer.

5.

Dat met Uw jaaren ſteeds verhoogen
De Voorſpoet, Luk, Genoegen, Faam;
Ja dat ſelfs door Uw groote Naam,
Den laaten Naneef mag be-ogen,
Om U te volgen, op het padt,
't Geen Gy voorheen betreeden hadt.

6.

De veege Doot, wenſch ik, ſal vlieden,
Van Sieken die Gy ſteeds beſoekt;
Op dat ſig elk hier door verkloekt,
Van U in haare ſmert t' ontbieden,
En naamaals hunne Dankbaarheyt
Aan U ten koſte wert geleyt.

7.

Dan zal men zien den Nydt gekluyſtert;
Dan zal U Lof ten allen Tyt
De Werelt door en door verbreydt
Nooyt zyn vermindert, of verduyſtert,
En dus tot naar Uw Doot beſtaan,
Hoe 't ook met alles mag vergaan.

Ex AMICITIA.

L O F - D I G T

Voor den Heere

SALOMON DE MONCHY,

Op zyn Ed. Inwyding tot Geneesheer.

M*yn Zangnimph heel verblyd voelt sterk zig aangedreven,*
Om op deez' Dag, myn Vriend, een Eerkrans U te geven:
Nu ider een haar melt Uw overgroote vlyt,
En gy 't zo treff'lyk maakt in Uwe letterstryt;
Als ook dat gy zo fraay in Uwe proef-papieren,
Die U zyn tot een Kroon, en eeuwig zullen cieren,
Ontleed, wat groot een nut de Opium *al doet,*
En op wat wys men haar ook best gebruyken moet.
Dring verder nu maar voort in 't Merg der Artzenyen,
Zo zult ge Rotterdam *geheel en Al verblyen:*
Dan noemen s'U in 't kort haar troost, haar toeverlaat,
En achten U seer hoog in 't redden van haar quaat.
't Geluk begunstige U, zo lang gy zyt in 't leeven;
Daar toe den Hemel wil zyn milde Zegen geeven;
Dit wensch ik U myn Heer, uyt 't binnenste myns hert.
Leef in gestaage Vreugd, en steeds bevryd van smert.

Voluisse sat est.

C. J. V.

J. U. Stud.

AAN

AAN DEN

WELEDELEN HEERE

SALOMON DE MONCHY,

Als zyn WelEdele tot Doctor in de Geneeskunde wierd ingehuldigt.

Wie helpt nu Triumphe zingen,
Om te vieren 't dubbeld Feest,
Wyl 't Puyk van Pallas Liev'lingen
Heeden toont zyn vlugge geest,
En ook heeden zal verjaaren,
Even op den zelven tydt,
Dat zyn Hooft met Lauwerblâaren
Werdt gekroont voor zyne vlydt.
Wel wie zou dees Dag niet vieren?
Nu men heeft zoo ruym een stof,
En geen kroon van Lauwerieren
Vlechten tot dien Heer zyn Lof?
Maar hoe zal ik op myn Snaaren
Best Uw roem, ô Waarde Vriendt,
Na behooren evenaaren,
Die gy zonderling verdiendt?

Hier

Hier vondt Uwe Weetluſt boeken,
En ook Leeraars ver vermaardt;
Hier doorzogt Gy alle hoeken,
Waar zig de ziekte openbaardt:
Tot gy nu werd ingehuldigt,
Als Leeraar in dees Weetenſchap,
En Uw roem zeer meenigvuldigt,
Klimdt tot op den hoogſten trap.
G'luk met Uw bevogte Zeegen!
G'luk met Uw Geboorten-Dag!
Leeft! na dat Gy hebt verkreegen
't Hooge Doctoraal gezag;
Zoo zal Uw loff'lyke naam,
Gevoerdt door des Weereldts deelen,
Op de wieken van de Faam,
Nooit een Sterveling verveelen.

Amicus Amico.